Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 22 ИЮЛЬ, 1989 ШУ. ★ № 87 (7745). ★ Мах 3 кеп.

ДИКА ГIУЛАКХ

«Грозгипробиосинтеза» коллективо ший служебни зданеех цаI поликлиникана дIаяла лаьрхIад

«Грозгипробиосинтез» коллективо ший служебни зданеех цаI поликлиникана дIаяла лаьрхIад

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Д. Г. Завгаева «Грозненский рабочий» яха газета корреспондента еннача 14 июле кепатехача, хIанз интервью тIа белгалдаьккхадар, хIанз дувцаш да г. Грозне республикански диагностически центр хьаелларах дола дош, аьнна. Из парте обкома хIанзарча здане хургья. Нохч-ГIалгIайчене бахача берригачa къахьегамхоша санна, «Южгипробиосинтез» яхача пачхаьлкхен проектно-тохкама института филиала «Грозгипробиосинтез» коллективо а хоза хеташ тIанийцар из хоам.

Укх деношка укхаза цу гIулакха хетаяь собрани хилар. Здани дIаяларах дола дош дийцачул тIехьагIа сотруднидола дош дийцачул тIехьагIа сотрудникаша парте обкомо хьалхарча секретара цIерагIа гуччахьара письмо дахьийтар. Письмо тIа дувц коллективно тIанийцача укх решенех:

«ХIанз филиала территоре тIа хьалъеш латт филиала керда инженерни корпус. Из 1990 шера декабре эксплуатаце дIаяла лерхI.

Из гIишло хьалъяь яллалца филиала коллектив хIанз йолаш йолча здане хургья, тIаккха цунах подсобно-вспомогательни корпусах санна пайда эца лерхIар оаха. Цу здане 800 кв. метр пайдане майда я, иштта дика планировка, чухьнахьа хиипровод, канализаци, кондиционни установкаш, 50 номер йола АТС я.

Филиала коллектива шоай планаш хувцаяларца, шоай низаща а счетагIа а цу зданепа реконструкци е, моллагIча специализацех йолча поликлинически отделене хьисапе кийчъе таро йолаш санна лоархI.

ХIанзле здане тхов, столярни изделеш хувцара, декоративни панелеш оттаяра, уйнаш тоадара, штукатурка яра хьакъехьа балхаш деш да.

Цу поликлиникана эшаш йола медицински оборудовани, коллективо НГIАССР унахцIено лораяра Министерстваца дага а яьнна, малагIа оборудовани эш а хьежа ший чотагIа эцаргья.

Иштта филиало поликлиника вIашагIйоллача юкъа ший средствай чотагIа медицински а гIулакх ду а персонала комплектовани ергья, из лелаергья, хIаьта иштта, эшача материалашца, транспортни средствашца Iалашъергья.

Коллективо поликлиника дIалучa зданена реконструкци яра болх керда инженерни корпус хьалъярца чакхбоаккхаргба».

«Грозгипробиосинтез» болхлой цIерагIа гуччахьарча письмона кулгаш яздаьд филиала директора А. В. Иванова, къахьегама коллектива совета председатела И. И. Порошина, партбюро секретара Г. И. Богатырева, профкома председатела С. А. Морозовас.

Парте обкома почин гIулакхаца хьаллаьцача цу коллектива дика гIулакх дег тIара могаде, шерра хьаллаца доагIа. Къайле яц, вай республика унахцIено лораяра, халкъа дешара, культура материально-технически база кардинально тоае езаш я. ХIанз цу лостамагIа хьадда де дезараш тIанийду. Ховш махиллара, еррига проблемаш сихха къоастае вIаштIехьдаргдац. Цудухьа тахан цу моча новкъостало республика социальни сфера лоархIаме дакъа реально дегIакхувла таро лу.

СИХЕИ ЦА ДОЙТАШИ ЧУЭЦА ЯЛАТ

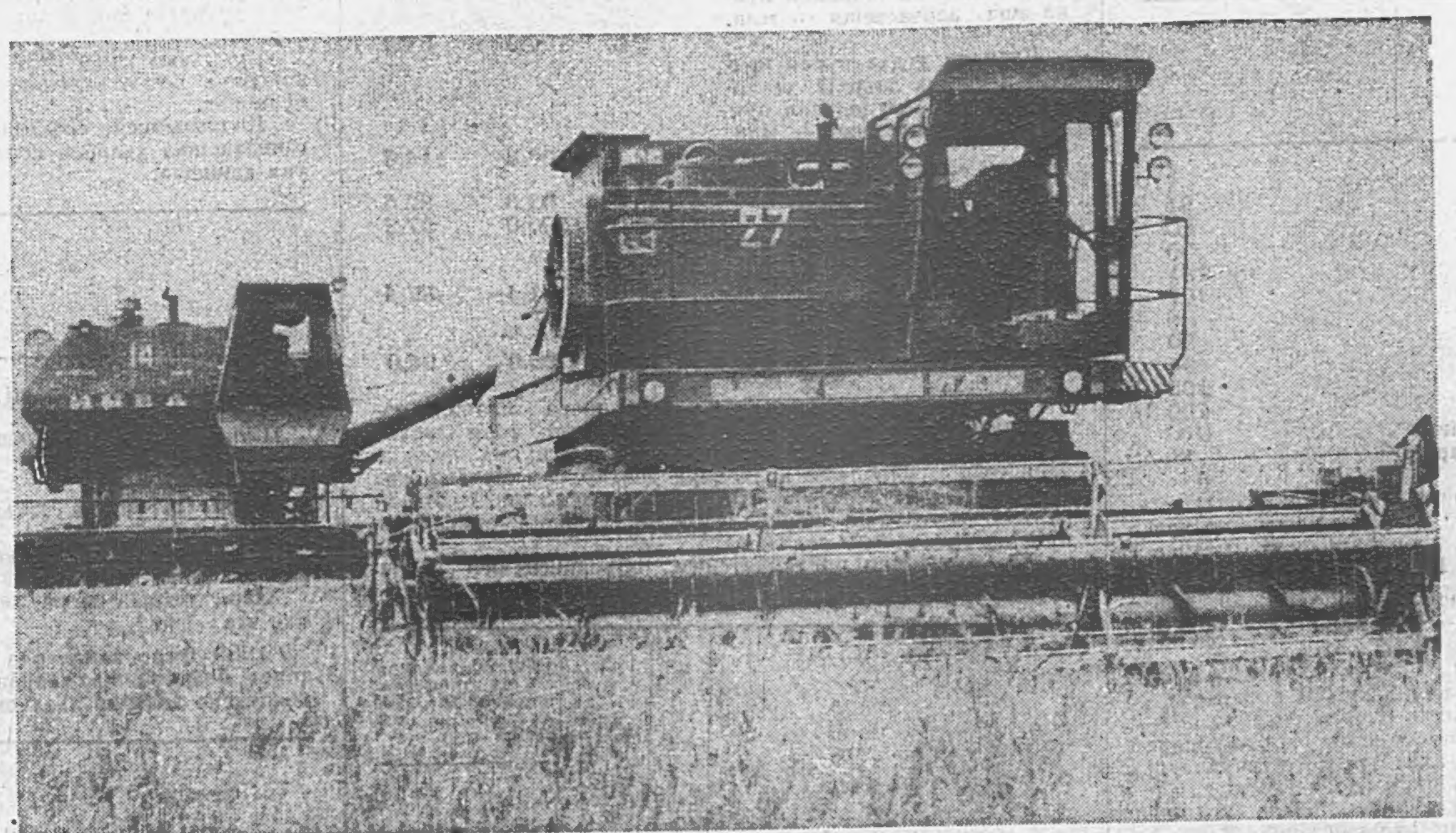

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Баьццара горошек чуийцачул дикка тIехьагIа мара хьакха йолаяц гина лаьрхIа горох. Хала а сих ца луш а бе безаш болх ба из. Лораде деза буртигаш, тIадоагIача шера дIаде пайдан хургдолаш.

Цу хьакъехьа геттара дика каьннай Шалински района «Автуринский» совхоза механизаторий. Боккха хьувкъам хьалкхебаьб цар укх шера. План итт центнер йолаш, тIанийца социалистически декхар 12 центнер йолаш, хIара гектара тIара йийтта центнер гина лаьрхIа горох чуийцай цар.

Горох чуэца оттабир йоккха опыт йола, дуккхача шерашка цу боахаме хьаьнала болх беш хьабоагIа комбайнераш Мусаев Рамзани Асхабов Сулими. Хьалхарчо хьокхаш касарашка Iойиллар горох, шоллагIчо аьрдар. Шоаш дер дика а цIена а дир механизатораша.

— Горох совхозе дIайийннай 50 гектара тIа, — йоах Мусаев Рамзана. — Из еррига а гина лаьрхIа я. Цудухьа боккха теркам тIабахийтар оаха цу культурана лаьтта кийчдара, удобренеш товсара, ги дIадера, кхыдола агротехнически гIулакхаш хан-ханнахьа дара. Хьийга къа цIаккха ца хиннача бесса боккха хьувкъам белар горохо.

Шозза тIехкхоачашйора ший дийнахьара нормаш горох хьатта дIакхухьаш волча шофера Тарамов Руслана.

— Кхы саг оарцагIвала ца везаш, цу хьакъехьара дерригa балхаш ше цхьанне чакхдаьхар Руслана, — йоах Мусаева. — Тхо а сеца латта дезаш хилацар.

Шийна дIаде эшаш дола ги юхе а дита, совдаьннар пачхаьлкхенна дIаденнад совхоза, цу даькъера планаш дикка тIехкхоачаш а еш.

Деша дай бац

ТIехьависачо хьалхаболхара шта тIехьакхе гIерташ дуккха дукхагIа низ боабу. Малав из ца ховш...

Дале а, цу хьале нийсбелар Шалински района гIишлонхой. Ер шу доладелча гIоне тайп-тайпарча кхоачамбоацараша юхакъувл цар борал.

Май чакхбаьннача деношка шоашта карагIдаьннараш дIалаьрхIача керттерча декхарах — шоай низашца объекташ хьалъярах — 94 процент мара шоаш лоархIа ца белга гучадаьлар царна. ОарцагIъяьхар цхьайола резерваш, ах шера планаш кхоачашъе гIерташ. Цох хIама хиланзар, ялх бетта заданех 96 процент мара лоархIабинзар гIишлонхой. Кхы а вогIа дар гIулакхаш генподряда балхаш деча. Уж 93 процент мара кхоачашданзар.

Районерча ялх гIишлон организацех кхоъ тIехьаюсаш я. Уж я ПМК-245, Шалински Аргунски МПМК-аш. Соахка укх хана гIулакхаш кIеззига дикагIа дар укхаза. ХIанз шоана гучча бесса, йис кхийтта да уж.

ТIаккха фу де деза шу долалуш тIанийцача социалистически декхараша? Царех махулла кIезигагIа дувца гIерт моттигерча гIишлон организацей кулгалхой а коллективаш а.

КОТБАЬННАРАШТА—СОВГIАТАШ

Укх деношка Шалински района дояркашта юкъе конкурс хилар. Из хетаяьяр машинашца шура йоаккхача дикагIа говзал гойтара. Цига дакъа лаьцар «Южный», «Предгорный» «Московский» совхозий хьайбаш леладераша.

Хьалхара моттиг яьккхар «Предгорный» совхоза дояркас Ибрагимова Зульфияс. Цунна елар 100 сом премии чемпионски лентен. ШоллагIчеи кхоалагIчеи моттигашка ба Исханова Липатуи Джамаева Яхаи. Царна ахчан совгIаташ делар.

Цхьабакъда, цецвоаккхаш да цхьаькха: мишта нийсденнад конкурсе дакъа лоацаш районерча кхаь боахама дояркаш мара ца хилар? Хьагучох, кхыча совхозашка машинашца шура яккхара гIулакх теркам тIа ца бохийташ дитад. Укхаза кIезига уйла ю хьайбаш леладерий болх аттача баккхара.

Котало яьккхача дояркаша республикански яхьашка дакъа лаца бокъо яьккхар.

КЕРДАЧА ПРЕДПРИЯТЕ МУЛАШ

Дукха ха яц Грозненски «Нефтепродуктообору д о в а н и е» яха завод вIашагIъелла. Из хьахиннай металлотара завода ларда тIа. Керттерча даькъе цун коллективо арахецаш яр я межкдаьтта чакхдоахараштa чIоагIа эшаш йола маслоочистительни оборудовании халкъа эша товараши. Ший потребителий хьашташ дизза кхоачашдара доккхий декхараш тIанийцад цо. Цхьаккха бутт дIабахийтабац укх шера предприяте болхлоша шоаш тIанийца декхараш дикка тIехкхоачаш ца деш. Товарни продукци арахецара ах шера план 102,4 процент кхоачаш а яь. йоагIачул дукхагIа арахийцай цар пхийтта эзар сома мaьхa товарни продукци.

Шоай потребителашта поставкаш яра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд завода болхлоша дIабахача ялх бетта. Самофинансированеи йиззача хозрасчетен хьалашка къахьегача цар балха тIа керттерча хьокхамех цаI лоархIаш ба пайда белга. Цу хьокхама ах шера задани 183,1 процент тIехкхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа 69 эзар сом пайда баьб пачхаьлкхенна предприяте коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 24 процент тIехкхоачашъяьй цо.

Хьинаре къа а хьегаш, шоаш тIанийца декхараш хIара бетта тIехкхоачадеш хьайоагIа укх шера Плиев Шамсудина Iалихана кулгалдеча маслоочистительни оборудовани арахецача цехеи Ештокин Иван Владимировича кулгалдеча халкъа эша товараш арахецача участкаи коллективаш.

ГIИШЛОНХОШТА—ЛОАРХIАМЕ БИЙДАЛ

Къаьстта чIоагIа доккхийи бехктокхамеи декхараш хьалхашка латт пятилетка диълагIча шера Карабулакски неруди гIишлон материалий завода коллективана. ГIишлонхой хьашташ кхоачашдарал совгIа, лаьтта текха шоай фусамех бехача республикерча бIаьш болча дезалашта чIоагIа эш цо арахеца нерудни гIишлон материалаш. Цар хьашташ толамца кхоачашдара шоай еррига таронаш оарцагIъяьхай предприяте болхлоша. Товарни продукци арахецара плани шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараши дизза кхоачашдаьд цар. Пачхаьлкхен планагIа лаьрхIачул совгIа маьхалъяькк х а й цхьайтта эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера план цхьа процент тIехкхоачашъяьй заводa коллективо. Заданел тIех продукци маьхалъяккхарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах дIабахача ялх бетта планагIа лаьрхIачул совгIа ткъо эзар сом пайда баьб цо пачхаьлкхенна.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, хаддаза яхье хьалха латташи башха-дика производственни толамаш доахаши хиларца белгалъяьнна я Эсмурзиев Iалихана кулгалдеча дробильно-сортировочни цеха коллектив.

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

Дика хьувкъам кхебаьб укх шера Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза кхаш леладераша — хIара гектара тIара 22 центнер мукх чуэц, план 19 центнер мара йоацача. Совхозе укх шера чуэца безаш ба 1758 гектара тIа дIабийна мукх. Царех 1300 гектар чуийца баьннаб уж.

Тхо укхаза хиннача дийнахьа пхиъ комбайн йоаллар мукх чуэцаш. Хьож тхо укх кхай тIа цар беш болча балхага. Цхьа ка корабанзар хьалбагIаш. Шортта доакъар даргдолча тайпара, геттара лоха а хьокхаш, оардаш латт мукх. ХIаьта цхьаькха цхьа хIама а зийра аз укхаза. Тай техача санна нийсача мугIарех латтар маьхка чан тоххораш.

— Хьалха гуш ва со иштта нийсса комбайно Iоккхесса ча, кулгалхоша баь хьехам ба ер, е механизаторашa шоаш даь хIама да? — аьнна хаттар ду аз боахама воккхагIволча агрономага А. Арапиевга.

— Кулгалхоша баь хьехам бац ер, — йоах цо. — Арендни хьисапе болх беш я бригада. Укх шера дика болх баьб цо. ХIаьта хьувкъам дика а хиннаб. Тхьовра Iа деннача хаттара жоп лургда аз хIанз. Хьажал, Iоа кIал йоал чан аргIаш деш йола лаьрхха цу гIулакха оаха вIашагIъелла звено. Звеньевой ва Газиев Iийса. Хьувкъам чуэца оалабалехьа, сона хьатIа а вена, аьлар цо: «Тай техача санна нийсача мугIарех тувса деза комбайнераш шоай тохкораш. Цкъа-дале, хьагулде а аттагIа хургда, шоллагI-дале хьалха санна, цIи а етташ, доагаде а дезаргдац.

— Хьинар долаш саг ва Iийса, — аьнна къамаьла юкъевоагIа бригадир Чапанов Хьасан. — Дукха ха я сона из вовза. Дуккхача хана денз, хIанз ше вар санна а волаш, хьинаре къахьегаш хьавоагIа из.

ЦIабхха хьагуча а яьле тхона хьатIакхоач «Дон-1500» яха комбайн. цунна тIеххьа йоагIа «Нива» а. «Дон-1500» лехкаш ва Р. Амаханов. Дукха ха я механизатор волаш цо къахьега.

— Хьувкъам чуэца болабеннача дийнахьа денз 112 гектара тIара 217 тонн ялат аьрдад аз, — йоах Р. Амаханова. — Иштта а кхы дукхагIа а нормаш кхоачашъеш болх бу А. Амаханова, В. Плиева, кхыбараша. Цхьа механизатор вац балха норма дикка тIехкхоачаш ца еш.

Коллектива барт кхотабер ва укх бригада кулгалхо Чапанов Хьасан. 390 гектара тIа мукх хьалихебаьб арендатораша. Царех 220 гектара тIара бар чуийца баьннаб уж.

— Цхьан - шин балха дийнахьа чуийца баргба мукх, — йоах Хь. Чапанова.

— КIи - марса балхаш тхона махетта дIадолх.

ДогIаш кIезига хулаш моттиг я Ачалхе. Хаоттамо укх шера чIоагIа дукхьале яьле а минеральни удобренеех гербицидехи мамогга пайда а эцаш, агротехнически бокъонаша дIа мадеххара дерригa балхаш чакхдахарах аьттув баьннаб укхаза ялат дика хьувкъаде. ХIаьта гуш да арендни подрядах доккха беркат даьналга.

Комбайнаша аьрда ялат стане хьакхухь совхоза грузовикаша. Цхьа минот комбайнерашка ца йоаяйташ болх бу шофераша. Царех ба Вильхиев Лахан, Оздоев Хьамид, Солсанов Дауд, кхыбараш.

Хьалхарча деношка комбайнераша мукх аьрдача кхай тIара токхораш даь латта ча хьаара а текхадеш, цох аргIаш деш боахкар механизатораш.

— Тхьовра вай вийцача Газиев Iийсас кулгалду звено я из болх беш яр — йоах Хь. Чапанова. — Цхьаболчар наькъа йисте хьатIаувз ча, хIаьта вокхар аргIаш ду. Хьинаре къахьег механизатораша Хь. Чапанова, К. Гагиева, И. Гагиева, кхыбараша.

Мах боацаш, дулх юкъе а долаш, дийнахьа кхозза кийчбаь чаме кхача а хулийт царна.

М. ЧАХКИЕВ.

Сурташ тIа: 1. Хьувкъам чуэцаш йоал «Дон-1500» яха комбайн. 2. Комбайнер Р. Амаханов. 3. Водителаш Б. Далаков, А. Шадыжев, А. Шамхильгов, комбайнер М. Аушев, бригадир-арендатор Хь. Чапанов, агроном А. Арапиев.

И. ПЛИЕВА сурташ.

БОЛХЛОЙ СТОЛОВИ

Мишта хила еза из...

Гарга гIорташ латт «Красный молот» яхача заводера болхлой делкъийга хIама дуа ха. Из общественни кхачана заводской комбината № 4 йолча столове болхлошта эггара бехктокхамегIа йола миноташ я. Истолаш цIендаь дий, цар тIа тух, бурч, кулгах хьокха салфеткаш латтий хьожаш я столове заведующи Ужахова Диба. Даггара йIовхал хьателача плиташ тIара Iо а баькха хьагарга бахь даар чу дола ши яй, кизган тархеш тIа латт шийла закускаш, салаташ. Дехьа оагIорахьа буфет я, цигара хIара болхло шоашта чуяхьа продукташ — керда котамаш, шурах яь изделеш, даьтта, нахча, фуаш, кхыдола даараш эца йиш йолаш ва.

Кхача дIахецача линеш тIа латт, лоа санна кIай халаташ тIадувха ши повар. Цхьайтта сахьат даьннад, столове хьалхара болхлой чубоагIа. Со хьож болхлочо даар хьаэцаш мел ха йоаю: еррига а пхи минот!

ТIаккха из истола тIа хIама даа волавелча цун тIа а ваха «гIоза дуалда Iа», аьнна, ловца а баькха ,аз цунга цхьа хаттар дир: «Раьза вий хьо тахан кийчдаьча даара?» Жоп луш гIишлонхочо-монтажника С. Чернове аьлар: «Геттара раьза ва! Сона хетачогIа ер столови Грозне а республике а дикагIчарех я».

Тха къамаьла юкъе воагIа цу истола тIа вагIаш вола монтажник С. Чернышев. Цо йоах:

— Укхаза массаза рынкера мара эца йиш йоаца кердагIа, дикагIа бола кхача хул, цудухьа, нах бемзаца чуух.

Шийга даьча хаттара жоп луш № 16 йолча цехерча токара В. Мазенна аьлар: «Бе-бе а дика а кийчдаь даар хиларца белгала я тха столови. Цул совгIа, из массаза цIена хул, укхаза сихха гIулакх ду. Заводе болхлой итт минота хIама кхаьлле боал, цул тIехьагIа, юхейнсача хана уж салаIа, шахматех ловзаш йиш йолаш ба».

Нийса йоах цар — укхаза бе-бе кхача ба. Масала, цига 13 июле 33 тайпара даар дар, — итт тайпара нарсех, помидорех, кабуцах даь салаташ, керда Iажаш, хьачаш, керда борщ, суп, шницель, рагу, пельменеш, бифштекс, чкъаьра, шуран продукташ, кофе. Цхьан дешаца аьлча, дуарг мел дар да цу столове.

Аз Ужахова Дибайга хетт:

— ХIанз продукташ ца таарга диллача, мишта вIаштIехьдоал шун болхлой цу тайпарча кхачанца Iалашбе?

Заведующе уйланга яха латташ цхьа ха а яьккхе жоп лу:

— Эггара хьалха завода а столове а болхлоша шоаш дика кхабарах завода хIанзарча кулгалхошта баркал ала деза. Предприяте ший баланса тIа хьатIанийцай тха столовей куст (4 столови, 8 буфет). ХIаьта завода ший гIонна боахам ба, цо тхо дикача дулхаца, чкъаьраца, баьцадаарашца, сомашца Iалашду. Цу даькъе красномолотовций хьал тIехьа тIайоагIача хана тоалургда — заводо арендагIа хьаэц Шалински районерча боахамех цаI. Нагахьа санна, продукташ ца тоъаш хилча, завода ший средствaех рынкера эц.

Иштта завода столове коллектив шоайла барт-цхьоагIо йолаш, безаме, Iимерза я. Укхаза кийчбеча кхачах дIатохача продуктий нормашка хьожаш ва инженер-технолог Берсанов Рамзан. МоллагIдола даар чам болаш кийчду повараша Мутаева Маликас, Блинкова Маргаритас, Шаталова Татьянас, цIена а сиха а болх бу кассира Моусаева Зарас.

Заводской столовера дIаводаш сона дагадера, тIеххьарча хана «Красный молот» завода коллектива доахача толамашца № 1 йолча цеха — болхлой столове а дакъа хилар. Болхлоша шоашта еча йоакхон творчески къахьегамца жоп лу.

Мишта хила йиш яц цун...

Цхьабакъда, кхытайпара сурт бIаргадайра сона «Грозгифтемаш» завода болхлой столове. Эггара хьалха столове помещенех лаьца дувцаргда вай. Заведующе яхачох из цкъара Iохайна 100 саго хIама даара лаьрхIа я. Бакъда, делкъа ха тIакхаьчача со цунах шек ваьлар. Укхаза 40—50 саг чуваьлча дIа-са хьовза моттиг яцар. Общественни кхачан объединене № 47 йолча столове заведующе А. Бурхановс, со цецваьнна цу чурча лостамага хьажа воалавелча аьлар.

«ХIанз даггара ремонтах доахк тхо».

«Красный молот» завода столове санна, со, укхаза аргIагIа латтараш мел ха йоаккх хьож. Цу хьакъехьа № 47 йолча столове коллектива ший тайпара «рекорд» оттайир — цхьан болхлочо даар хьаэцаш 30 — 35 минот йоаккх. КIезигагIдале 10 минота хIама даа а мадезий цун. Цунца хьагуш да болхло истола тIара воаллаше цхьан минота са ца лоIаш, станока тIа болх бе отталга.

ХIана нийслу из?

Мадарра аьлча, из нийслу цар ханнахьа, лерттIа, йоагIаш йола кийчо ца ярах. Масала, салаташ, шийла закуска кийча яцар. Уж а кийча хилча саго юаргйолаш яц. Укхаза шурах а горохех а яь суп яр. Нагахьа санна, шурех яьр болхлоша юэ, горохови суп цкъа-шозза кхаьллача, кхы мотт ца тохаш ют.

Иштта меню тIа кхерза фуаш, чкъаьра, шницель, кхерза колбаса, худар да. Цхьабакъда, из меню тIа да. Вешта, укхаза чкъаьра бац, цун меттала хьаяь шницель я. Бакъда, цун цхьаккха тайпара чам бац.

Аз аргIагIа латтача станочникага П. Гладкегеи фрезеровщикага В. Дувановгеи хьаьттар, столове балхах а укхаза кийчдеча даарех а фу хет шоана, аьнна. Цар чIоагIа раьза боацаш аьлар:

— Тхо укх столове кхы де хIама а доацаш ух, укхаза хIама диача метта ца доагIаш тоъал ха йоаккх оаха.

Цар дукхагIйолча хана цIагIара даа хIама хьакхухь.

Царех цаI сахьата тIа хьеж делкъийга хIама даа а салаIа а хьакъоастаьча 45 минотах итт минот мара йисаяц, цу тIа аргIа меттахьара ца йоалаш латт.

...Истола тIа сихвенна помидорех даь салати шницели юаш вагIа цхьа болхло. Тхо дIа-хьа довз, — из токарь Андреев.

— Хьона хетачогIа, мишта шницель?

— Ер шницель я? — аз даьча хаттара духьала хаттар дара хьисапе жоп делар цо, бе боалла мIара кхеста а беш. — Шницель дулхах яь хила еза, кIезиг-дукха маькх а теха, хIаьта ер-м духхьал цхьан маькхах яь майий.

— ТIеххьарча хана столовес геттара во болх бу — дувц дIахо болхлочо, — хьалха укхаза къаьсттача кабинете хIама даа воагIар директор. ХIанз ахац, болхлоех вззалу хургва из. Цунна фу хала да, персональни машина тIа а хайна чуваха мара везац. ХIаьта тхо ер харцахьа-бакъахьа хьакийчбаь кхача баа безаш да.

Хьалха болхлой аргIагIа латтаргбоацаш столове прогрессивни форма юкъекхувлар. Цехашка бутт хьалха комплексни дааpаш даа бокъо луш йола талонаш дIайохкар. Болхлой столове хьачубаьхкача дерригa а кийчча истолаш тIа латташ хулар. Iо а хай хIама даа мара ца дезаш. Цхьабакъда, столове коллектива из форма а йицъеннай.

Укхаза цу тайпара кхоачамбоацараш хиларах духьал цхьан Бурхановна бехк бе йиш яц. Шерра ассортимент яц, продукташ лелае моттиг ца хиларах. Иннъ холодильниках болх беш цаI мара яц. Заведующес общепита объединене кулгалхошкара мастер вайта уж тоае яхаш дуккхаза а дийхад. Цхьабакъда, из цхьанне а теркал вац.

ХIаьта лакхера увттаеча фондех укхаза хьайеш йола продукташ массаза а дика хилац. Цудухьа, хало ла езаш хул. Ший таронашка хьежжа мара хIама хьаде йиш мичай.

Цу тайпарча наьха бесам тIагIоргбоацача хьал тIа я «Грозгифтемаш» завода столови. Сеца лаьттача шерашка вай дIаIемачул дукха эргаш дац цигара сурт. Укхаза бехке ба кулгалхой. Цар болхлой йоагIIача тайпара йоакхо ца яр бахьан долаш, лерттIа дIадодац завода эггара лоархIамегIйолча № 1 йолча цеха гIулакх.

А. САДУЛАЕВ,
тха соб. корр.

РАДИКАЛЬНИ РЕФОРМА НАЬКЪАГІА

1989 шера хьалхарча ах шера Нохч-ГІалгІай АССР социально-экономически даькъе дегІакхувларах

ЮКЪАРА ЭКОНОМИЧЕСКИ ХЬОКХАМАШ

1989 шера хьалхарча ах шера республика халкъбоахаме экономически реформа дІахо кхоачашъяьй, перестройка процесс кІоаргъяьй, экономика социальни лостамагІа къахьийгад.

Цунца цхьана общественни производство дегІакхувлача эшача боараме динамизми эффективности Іалашъяьяц. Наьха ахчан доходаштеи уж товаращца ІалашбечеН даькъе хьалха а санна диспропорци я.

1989 шера хьалхарча ах шера экономически социальни дегІакхувлара хьокхамаш.

	1989 шера хьалхара ах шу 1988 шера хьалхара ах шераца нийсдича — проценташца
Промышленноста продукци	102,5
Халкъа эша товараш	100,7
Хьайбай продукташ эцар	
Хьайбаши коа тІара оалхазараши (дийна доллаше)	111
Шура	97
Фуаш	56
Тха	103
Паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеши предприятей, организацей фондий средстваши	99,7
Промышленностера къахьегама овсарле	104,9
Мовхьаш дІа-са кхахьара боарам: машиннаькъа транспортаца	99,5
юкъара пайда ийбеча автомобильни транспортаца	102,7
Паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборот	106,0
Наха бувзама гІулакхаш дара боарам	102,3
Наха маьхах гІулакхаш дара боарам	109,0

Экономика финансови хьал тоадара хьакъехьа де дезараш кхоачашду. Пайда алссамо хиннаб, бюджете дукхагІа ахча дІахьежаду.

ШеррагІа пайда нйбу къахьегами производствои вІаштІехьяккхара йолча прогрессивни формаех.

Доход нормативни дІа-са екъара кІийлен тІа латтача боахама расчета формах пайда нйбора республика ерригача мах беча организацеша, промышленничарех 4 процентo, гІишлон-монтажни организацеех 20 процентo.

СОЦИАЛЬНИ ДЕГІААХАР

Нах балхашка дІанийсбар. Республика халкъа боахаме хьалхарча ах шера болх беш вар 393,9 эзар саг, цу даькъе болхлойи гІулакхера нахи 371,1 эзар саг, колхозхой 22,8 эзар саг. Производственнин гІулакхаш даран сфереpча кооперативашка болх беш ва 10 эзар совгІа саг, цу даькъе цхьан ханна паччахьалкхен предприятешка, организацешка болх беш вола 8 эзар совгІа саг ца а лоархІаш.

Производствана доалдара демократически юхьигаш чІоагІлуш латт. Къахьегама коллективаша шоаш хержаб 12 процент совгІа кулгалхой, 20 процент мастераш, 59 процент бригадираш. Конкурсни кІийлен тІа хийцав 359 специалист. Предприятешкеи структурни единицашкеи болх беш я 1112 къахьегама коллективай совет. Цига хержача 14,6 эзар сагах 8,8 эзар — болхлой.

Бахача наьха доход. Халкъа боахаме къахьегача болхлошеи гІулакхерча нахеи бетта юкъера 193 сом алапи эц, дІадахача шера хьалхарча ах шера — 179 сом.

Къоаноштеи инвалидаштеи лаьрхІача цІеношка-интернаташка кхачаннеи медикаменташтеи лаьрхІача расходий нормаш лакхъяьй. Къахьегама ветеранашта цахаддаш болх барах пенсена надбавка ечара ограниченеш дІаяьхай.

Паччахьалкхен статистика органаша массаза тохкача гІулакхерча наьхеи болхлойи дезалий ахчан доходаш, дезала хІара члена 142 сом кхоачаш хул.

1989 шера 1 июлага бахача наха сберегательни банка учрежденешка Іодилла ахча 830,7 миллион сом тарг-га да.

Кхачан продукташи кхачан доаца товараши арахецар 1,6 миллион сома маьха е 0,7 процент дегІаденад.

1989 шера хьалхарча ах шера кхачан продукташ хьаяр дІадахача шера цу ханаца нийсдича 1 миллион сом маьха, е 1 процента дегІаденад. Уж хьаяра задани 104,9 процент кхоачашъяьй.

ЛоархІамегІдола товараш хьадар хьахьокх укх даннеша:

	1989 шера 1-ча ах шера хьадьр	Задани кхоачашъяра процент	1989 ш. 1-ра ах шу 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича
Дулх, тоересурсашкара цхьоалагІча категорех йола субпродукташ юкъе а йолаш — тоннаш	6305	106,9	116,2
Колбасни изделеш — тоннаш	3050	91,7	92,0
Налх — тоннаш	388	129,1	116,5
Чакхъяккханза йолча шурий продукци шураца дІалаьрхІача — эзар тоннаш	42,6	104,7	101,4
Хьаьна нахчаш — тоннаш	1087	113,8	93,9
Генарий даьтта — тоннаш	2413	141,9	101,0
Маьхи маькхбулочни изделеши — эзар тоннаш	56,1	94,1	92,7
Кондитерски изделеш — тоннаш	5368	108,8	109,8
Корта бохабеш доаца хиш — эзар дал	738	97,1	90,9
Минеральни хиш — млн. ахлитр	12,4	93,1	91,2

Яйгача промышленноста товараш 69 млн. сома маьха хьадаьд. Уж соахкарча цу ханаца нийсдича 1,4 млн. сома маьха, е 2,1 процент кІезигагІа хьадаьд. Кхачан доаца товараш (яйгача промышленноста товараш юкъе а доацаш) 2 млн. сома маьха, е 2,8 процент дукхагІа арахийцад.

Кхачан доацача товарий лоархІамегІдола тайпаш хьадар хьахьокх укх даннеша:

	1989 ш. 1-ча ах шера хьадьр	План кхоачашъяра процент	1989 ш. 1-ра ах шу 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича
КІадаш, — эзар кв. метр	42	42,0	53,2
Пазата изделеш — эзар пар	282	195,8	166,9
Чухьа а тІехьнахьа а дувхаду барзкъаш — млн. штук	5,9	90,6	108,2
Швейни изделеш (обработка яра нормативни маьхах) — млн. сом	4,4	94,1	92,9
Кога гІирс — эзар пар	1215	101	98,5
Мебель, розничи маьхашка — млн. сом	14,5	96,4	94,2
Каьхата - белови товараш — эзар сом	80	103,9	103,9
Шарикови авторучкаш — млн. штук	7,6	100,3	104,1
Пластмассах яь цІагІа лелаю а культбыта а изделеш	2,2	89,4	161,0
Бытови химе товараш — млн. сом	4,4	86,2	2,6-зза
Садово-беша лелаю инвентарь — эзар сом	14	100,0	2,3-зза
Аьшка пхьегІаш — эзар	27	90,0	1,7-зза

1989 шера хьалхарча ах шера халкъа боахаме эша кхачан доаца товараш хьадара планаш кхоачашъяьяц республикерча 12 процент хулача предприятешеи объединенешеи.

Царна юкъе заводаш: «Электроинструмент» (план 94,4 процент мара кхоачашъяьяц), «Пищемаш» (77,4 процент), Назрановски трикотажни фабрика (76,5 процент).

Баха нах товаращцеи гІулакхащцеи Іалашбар 1989 шера хьалхарча ах шера общественни кхача юкъе а болаш, паччахьалкхенни кооперативни торговле розничи товарооборота боарам 471,2 млн. сом хилар, хІаьта из дІадахача шера цу ханаца нийсдича 6 процент дегІабенаб.

1989 шера хьалхарча ах шера бІарччача республике гІолла, общественни кхача юкъе а болаш, чІоагІъяь хинна розничи товарооборота план 99,7 процент кхоачашъяьй.

Розничи товарооборота структуре хувцамаш хиннад. 1989 шера хьалхарча ах шера корта бохабу малараш соахкарча цу ханаца нийсдича 8,4 млн. сом, е 26 процент дукхагІа дехкад.

Къаьст-къаьста товараш дохкалга хувцаденнад укх тайпара:

	1989 шера хьалхара ах шу 1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича процентащца
Дулхи коа тІара оалхазараши	91
Колбасни изделеш	90
Чкъаьрий	90
Налх	131
Генарий даьтта	107
Маргарин	90
Нахча	90
Фуаш	94
Шекар	102
Кондитерски изделеш	100,3
Корта бохабеш доаца малараш	103
Сомий а баьцадаарий а малараш	96

ХІанз а тІехь баха нах швейни, трикотажни изделей, кога гІирса, гІишлон материалий, мебела, телерадиоаппаратура, электробытови техника, парфюмерно-косметически изделей дукхача тайпашца Іалашбац.

Грозерча рынкашкара юртбоахама продуктай маьхаш дІадахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича 8 процент лакхагІа дар.

Наха маьхах даь гІулакхаш 63,5 млн. сом хул, из 1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича 9 процент дукхагІа хилар. Цхьабакъда, предприятешкеи организацешкеи биззача боараме пайда ийбац маьхах гІулакх дара йолча шеррача таронех: 43-нех цхьайттане (гІулакх делга керттера болх болчар) оттаяь план кхоачашъяьяц. Наха 21,6 млн. сом маьха гІулакхаш даьд. Наха бытови гІулакхаш дара план 107 процент кхоачашъяьй.

ЧуІе фусамаш хьалъяр. 1989 шера хьалхарча ах шера 53,3 эзар квадратни метр цІенош эксплуатаце дІаденнад. Царех паччахьалкхен капитальни вложеней чотагІа 20,5 эзар квадратни метр дІаденнад, уж 409 квартира хул. ДІадахача шера цу ханаца нийсдича госкапвложеней чотагІа 46 процент кІезигагІа цІенош хьалдаьд. Шера план 13 процент мара кхоачашъяьяц.

Халкъа дешари культуреи. 1988/89 дешара шера дийнахьарча, сайрийнарча, заочни юкъара дешара школашка дешаш 260,2 эзар дешархо вар. 1989 дешара шера школашка юкъера дешар дийша баьлар 18 эзар гаргга саг.

Финансироване ерригача источникий чотагІа хьалъяьй 838 дешара моттиг йола юкъара дешара школаш. 330 моттиг йола деша даха ха йоацача бераштa лаьрхІа учрежденеш. Юкъара дешара школаш хьалъяра шера план 7 процент, деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяра план 17 процент мара кхоачашъяьяц.

Лакхехьарчеи юкъерчеи дешара заведенешка дешаш бар 27,9 эзар студенташ, дешархой, цига кийчваь араххийцав лакхереи юкъереи лаьрххІа дешар дийша ваьна 6 эзар специалист.

Городашкеи юрташкеи дешархошта гІулакх деш я 9,1 млн. экземпляр книжкай фонд йола 488 массови библиотека. Болх беш я 450 клубни учреждени, 402 киноустановка. Хьалхарча ах шера финансироване ерригача источникий чотагІа хьалъяь болх бе йолаеннай 300 моттиг йола клубаш, из шера планага диллача 33 процент хул.

Наьха унахцІено лораяр. ДІахо дегІакхувлаш да унахцІено лораяра дакъа. Больницашкеи амбулаторно-поликлинически учрежденешкеи болх беш ба ерригача специальностех бола 35 эзар лори 9,3 эзар юкъерча медицински персонала болхлойи.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Паччахьалкхен заказагІеи иштта духхьаларча бувзамегІеи продукцена поставкаш яра план 98,4 процент мара кхоачашъяьяц. Договорни дисциплина толхаяьй 20,3 процент хулача предприятешеи организацешеи, цар потребителашка дІа ца кхоачийташ йитар 14,8 млн. сома маьха продукци (1988 шера цу ханаца нийсдича 97,3 процент, дІа ца кхоачийташ йитар 25,3 млн. сома маьха продукци).

Промышленни продукци арахецар 1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича 2,5 процент дегІаденад, цу даькъе («А» группах йола) производства средстваш хьаелга — 1,7 процент дукхагІа, хІаьта («Б» группах йола) халкъа эша предметаш хьаелга — 5,3 процент.

ДІадахача шера цу ханаца нийсдича къахьегама овсарле 4,9 процент лакхъеннай. Промышленни продукци тІакхеталга болхлой кІезиг а беш Іалашдаьд.

1989 шера хьалхарча ах шера республика промышленноста баьча балхах йола даннеш:

(процентащца)

	Договорни декхараш кхоачашдар	Поставкаш яра договорни декхараш кхоачаш ца даь предприятеш	ДегІаахара темпаш: продукце (балхий, дегІулакхий) боарам	ДегІаахара темпаш: къахьегама овсарле
Ерригача республике гІолла:	98,4	20,3	102,5	104,9
Союзни доалахьа йола промышленность	98,9	24,2	103,1	107,2
Республикански доалахьа йола промышленность	97,0	19,1	100,8	99,96
цу даькъе: НГІАССР Министрий Совета доалахьара промышленность	97,2	15,4	92,6	86,9

1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича гІишлон материалаш хьаеча, мехкдаьтта доаккхача, хьуни хьу чакхйоахачеи, яйгача промышленноста боарамаш лохдаьд.

1989 шера хьалхарча ах шера паччахьалкхен приемка условешка болх беча предприятей, объединеней цкъара дІахьоккхаше дІа ца эцаш йитар 4 процент гаргга продукци, е 628 эзар сома маьха, вІалла дІа ца эцаш брак йир 24 эзар сома маьха продукцена.

Предприятеш хІанзарча механизацеи автоматизацеи средствашца Іалашъяра гІулакх дегІаденад. 1989 шера хьалхарча ах шера дІаоттаяьй 57 единица комплексно-механизированнии автоматически оборудовани, установкаш, агрегаташ, юкъейоалаяьй 25 керда прогрессивни технологически процесс. Цу юкъа кара а ерзаяь арахеца йолаяьй 157 тайпара промышленни продукци, царех 134 тайпа халкъа эша товараш а долаш.

1989 шера хьалхарча ах шера промышленни продукце къаьст-къаьста дола лоархІаме тайпаш хьадар хьахьокх укх даннеша:

	1989 ш. 1-ча ах шера хьаьр	План кхоачашъяра процент	1989 ш. 1-ра ах шу процентащ ца 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича
Электроэнерги — млн. квт. сахьат	1496	—	102,9
Газ — млн. куб. метр	803,6	108,7	96,1
Ацетон — эзар тоннаш	26,1	100,6	114,8
Фенолаш — эзар тоннаш	40,5	97,6	114,6
Полиэтилен — эзар тоннаш	12,3	93,7	96,3
Мехкдаьтта аппаратура — млн. сомаш	5,0	97,6	109,1
Механизированни гІишлон-монтажни инструмент — эзар шт.	222,1	94,4	91,0
Тракторни прицепаш — эзар шт.	6,1	102,7	83,4
Прибораши автоматизаце средстваши царна эша запчастеши — млн. сом	17,1	108,7	108,7
Медицински техникен цунна эша запчастеши — млн. сом	2,5	100,0	81,9
Кхачани дулха-шуреи промышленноста лаьрхІа технологически оборудованин цунна эша запчасташи — млн. сом	7,3	106,3	114,6
Херх хьекха хьу хьаараозар — эзар куб. метр	35,0	92,3	82,5
Цемент — эзар тоннаш	300,0	100,0	97,2
Пенаш хьалдотта материалаш — млн. шт. усл. кирпишк	67,0	71,4	87,4
ВІашагІйохкаш йола аьшкбетони конструкцеши деталеши — эзар куб. метр. изд.	129,3	95,0	94,0

Республика мехкдаьттахоша 1989 шера планал совгІа (газоконденсат юкъе а йолаш) 57 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад, химически оборудовании цунна лаьрхІа запчасташи, линолиум арахецара декхараш кхоачашдаьд. Цунца цхьана, херх хьаькха хьун материалаш, дахчахшолхех яь плиташ, паркет, гІишлон кирпишк арахецара планаш кхоачашъяьяц.

Промышленни предприятешеи объединенешеи баьча балха хьокхамаш хьахьокх укх даннеша:

	Договорни декхараш кхоачашдар	Январь — май батташка пайда бара план кхоачашъяр	1989 ш. хьалхара ах шу процентащ ца, 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича: продукци (балхаш, гІулакхаш дара) боарамаш	1989 ш. хьалхара ах шу процентащ ца, 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича: къахьегама овсарле
«Грознефтеоргсинтез» яха производственни объединени	98,6	96,6	102,2	129,3
«Грознефтемаш» яха завод	100,0	94,0	103,4	105,7
«Грознефть» яха производственни объединени	100,0	116,3	97,3	98,3
«Нефтехимзапчасть» яха Гудермесски завод	100,0	16,6	98,4	113,3
«Нефтехимзапчасть» яха Грозненски завод	100,0	131,3	97,6	98,0
«Красный молот» завод	100,0	130,1	118,5	119,0
СССР 60 шу дизара цІерагІа «Оргтехника» яха производственни объединени	100,0	120,3	115,2	113,7
«Промавтоматика» НПО опытни завод	100,0	100,0	146,2	119,5
«Пищемаш» яха завод	99,9	105,6	132,1	113,3
ГІ. Ахриева цІерагІа «Электроинструмент» яха завод	100,0	118,4	91,3	99,7
«Трансмаш» яха завод	100,0	1,9-зза	82,0	109,5
Электромеханически завод	100,0	103,2	84,3	118,2
Гудермесски медицински инструментий завод	100,0	101,5	103,3	102,5
Биохимически завод	100,0	142,0	114,9	117,8
«Терек» ПМДО	100,0	96,7	97,1	98,5
Электроремонтни завод	100,0	110,5	103,7	93,3
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завод	99,1	82,3	98,4	102,7
Цементни завод	91,5	98,0	94,0	102,0
«Стройиндустрия» яха объединени	89,9	—	95,3	99,2
Карьероуправлени	100,0	144,1	108,7	119,1
Грозненски ремонтно - механически предприяти	100,0	80,7	65,6	81,7
«Аргунводпром» производственни объединени	100,0	100,4	98,1	100,0
«Чеченингушмелиорация» яхача объединене Аргунски ЖБИ завод	100,0	17,1	103,9	77,2
«Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни завод	100,0	96,9	101,7	102,8
Назрановски трикотажни фабрика	76,5	36,2	95,2	100,2
Производственни швейни объединени	97,6	100,2	96,9	99,9
Грозненски кога гІирс бу фабрика	100,0	100,0	98,6	100,6
«Чеченингушлебопродукт» яха производственни объединени	96,3	61,3	129,8	74,4
«Чеченингушхлебопром» яха призводственни объединени	100,0	100,0	91,0	100,3
Грозненски экспериментально - механически завод	100,0	101,3	106,5	108,8
«Чеченингушстройматериалы» яха производственни объединени	87,7	16,0	95,1	83,7
НГІАССР моттигерча промышленноста территориально - производственни объединени	100,0	103,5	92,7	118,6
НГІАССР Госагропром	98,3	115,2	103,5	105,8

Январь—май бетташка баь пайда 1988 шера цу ханаца нийсбича 15,9 процент дегІабенаб, планови заданеш 107,8 процент кхоачашъяьй. ХІара иттлагІча предприяте пайда бара план кхоачашъяьй.

ХІанз а лакха ба штрафной санкцеш дІателара боарам, из 1989 шера январь—май бетташка 3,3 млн. сом хилар, цу даькъе продукци дІа ца кхачийтарах 564 эзар сома маьха а болаш.

Хьалхарча ах шера оптови торговлеи хьисапе производственно - технически лоархІам бола продукци 34,2 млн. сома маьха ехкай, паргІатта йохка лаьрхІа 155,5 млн. сома маьха продукци дІаеннай.

1989 шера хьалхарча ах шера цхьайола изделеш хьаяра план соахкарча январь—июнь боарамал лохагІа яр. Экспорта лаьрхІа йола продукци дІаухийт республикерча 14 предприяте.

Хьалхарча ах шера республика предприятешеи организацешеи экспорта лаьрхІа 9,3 млн. сома маьха товараш дІадахийтад, цу даькъе машинаши оборудовании — 3,7 млн. сома маьха.

Продукцена экспорта лаьрхІа поставкаш яра договорни декхараш 75,5 процент кхоачашдаьд.

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Республика агропромышленни комплексе боахам лелабара принципиально керда формаш дегІакхувлара тІадерзадаь дола структурни хувцамаш деш латт. ХІанз республике болх беш я 4 агропромышленни комбинат, 2 агропромышленни объединени, цхьа агрофирма, цар производстве шоайла айхха гІулакхаш леладу юртбоахама продукци чакхйоаккх, йохк.

1989 шера республике 446,5 эзар гектара тІа тайп-тайпара культураш дІайийнай, цу даькъе ялатеи бобовии культураш 195,2 эзар гектара тІа а ювш. Хий тохача лаьтташка 126,1 эзар гектар юртбоахама культураш дІайийнай.

Республика боахамашка ялата культураш чуэцаш латт. Дуккхача боахамаша цхьан гектара тІара 30 центнер а кхы дукхагІа а ялат чуэц. Дика хьувкъам хьалкхебаьб Ачхой-Мартановски, Наурски, Назрановски, Сунженски, Шелковской районий кхашка. 1989 шера 3 июлага диллача кхоалагІа дакъа ялат чуийца даьннад.

Цунца цхьана ерriга а техника хьувкъам чуэцара кийчъяьяц.

Массанахьа а доакъар кийчдеш латт, цхьабакъда, цун темпаш соахкарчул лохагІа я.

Теплично - парникови а хьалха кхача а баьцадаараш дІаэцара боарам лакхбеннаб. 1989 шера июнага 1018 тонн дІанийцай. 1988 шера цу ханаца нийсдича 260 тонн дукхагІа. Дерригача дІанийцача баьцадаарий юкъарча боарамга диллача нарсаш 684 тонн ийцай.

Дулхи тхан даккхара а хьаэцара а боарамаш лакхденнад. Фермашка доахан Іангара даьхад. Укх Іай дулхи тхан дукхагІа хьа а даьккха паччахьалкхенна дІачуденнад.

Цу цхьан хана 1987/1988 шш. октябраца—мартаца нийсдича паччахьалкхенга кІезигагІа шуреи фуаши дІачуденнад.

Колхозашкеи, совхозашкеи, боахамашта юкъерча организацешка хьайбай керттера продукци яккхар хьахьокх укх даннеша:

	1988 шера хьалхара ах шера	1989 шера хьалхарча ах шера	1989 ш. 1-ра ах шу процентащца 1988 ш. 1-ча ах шераца нийсдича
Дулх (доадаь долаш) — эзар тоннаш	10,2	11,7	115
Шура — эзар тоннаш	61,1	60,5	99
Фуаш — млн. фуъ	47,5	32,2	68
Тха — тоннаш	2340	2475	106
ХІара Іаттагара юкъера йоаккха шура — кг	1247	1223	98
ХІара котама тІехьара юкъера гулду фуъ	72	66	92
ХІара устагІа тІера даьккха тха — кг	3,7	3,8	103

1989 шера хьалхарча ах шера ерригача категорех долча боахамашка хьайбай керттера продукташ паччахьалкхено хьаэцар хьахьокх укх даннеша:

	Хьалхара ах шу: 1988 ш.	Хьалхара ах шу: 1989 ш.	1989 ш. план кхоачашъяр	1989 ш. 1988 шераца нийсдича
Доахани коа тІара оалхазараши (дийна долашие) — эзар тонна	17,7	19,7	109	111
Шура — эзар тоннаш	54,9	53,4	100,8	97
Фуаш — млн. фуъ	54,0	30,3	54	56
Тха — тонна	1610	1666	107	103

Паччахьалкхенна дикка дукхагІа доахани коа тІара оалхазараши дІачуденнад Гудермесски, Наурски, Ножай-Юртовски районий боахамаша. Цунца цхьана республикерча 45 боахамо паччахьалкхенна доахани коа тІара оалхазараши дІачудалара боарамаш лохдаьд. Цу боахамий бехкагІа потребителашка дІа ца кхоачаш дисад эзар тонн совгІа дулх.

Ачхой - Мартановски, Веденски, Урус-Мартановски районий боахамаша доахани коа тІара оалхазараши эцара паччахьалкхен план кхоачашъяьяц. Паччахьалкхенна шура дІачуялара план кхоачашъяьяц Гудермесски, Наурски, Ножай-Юртовски районаша, 65 боахамо паччахьалкхенна шура дІаялара боарам 3,7 эзар тоннага кхоачаш лохбаьб.

«Птицепром» треста ялх птицефабриках 4-не паччахьалкхенна фуаш дІачудалара боарамаш 17 млн. фуага кхоачаш лохдаьд.

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШЪЯР

1989 шера 1-ча ах шера капитальни вложеней чотагІа юкъейоалаяьй 74,0 млн. сом керттера фондаш. 100,2 млн. сома маьха, е 1989 шера оттаяьча лимитах 38 процент паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш караерзаяьй. Предприятешеи организацешеи 73,2 млн. сома боараме шоай средстваех пайда ийцаб, капитальни вложеней юкъарча боарамга диллача цар дакъа 42 процент хул.

1989 шера хьалхарча ах шера гІишлон-монтажни организацеша даьча подрядни балхий боарам 1988 шера хьалхарча ах шераца нийсдича 11 процент лохбеннаб.

1989 шера капитальни вложенеш харцахьа-бакъахьа дІа-хьа екъара гІулакх эшаде вІаштІехьдаьннад. производственни гІишлош хьалъе болабеннаб. Республике хьалъеча ерригача производственни лоархІам болча объектий сметни мах 1559 млн. сом хул.

ГІишлош еча болх беш йола боахама механизм, объекташ дІачуялара а йоацаш, керттерча даькъе валови хьокхамашка кхачара тІаерзаяь я. Нагахьа санна, бІарччача хьанийцача гІишлон-монтажни организацеша ах шера план 95 процент кхоачашъяьяле, пускови объекташ дІаялара план 77 процент мара кхоачашъяьяц.

Болх беш йола предприятеш технически эргаяхараи реконструкци яраи централизованни капиталовложенеех 14 млн. соми предприятейи организацейи шоай средстваех 30,3 млн. соми дІадахийтад. Из дара дІахьожаяьча паччахьалкхен капитальни вложеней юкъара боарам дІадахача шера цу ханаца нийсбича лохбеннаб.

ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене 1989 шера 6 бетта мовхьаш тІадоттара план 94,9 процент мара кхоачашъяьяц, цу даькъе мехкдаьттапродукци чуйоттара — 93,3 процент. ВІашагІбелла дІабахийтаб 6,2 эзар деза мовхьаш кхухьа поезд, из дІадахача шера цу ханаца нийсдича 8,3 процент кІезигагІа. Царца дІадихьад 3,4 млн. тонн мовхьаш. ЛерттІа тІа а дотташ мовхьаш дІакххахьийтарах 1 эзар вагон мукъаяьлар, из 1988 шера цу ханаца нийсдича 68,2 процент кІезигагІа. Вагоний оборота план 89,3 процент мара кхоачашъянзар. Мовхьаш кхухьача вагоний овсарле 19,7 процент лохъеннай. Локомотивай овсарле дІадахача шера цу ханаца нийсдича 9,1 процент кІезигъеннай, мовхьаш кхухьа поездаш дІа-юха лелара сухал лохъеннай.

Мовхьаш дІа-са кхахьара план 97 процент кхоачашъяьй.

1989 шера хьалхарча ах шера юкъара пайда эцача автомобильни транспортаца дІа-хьа дихьад 5,8 млн. тонн мовхьаш, цу даькъе оттадаьча договорашка хьежжа дихьараш 5,3 млн. тонн да.

1988 шера цу ханаца нийсдича мовхьаш дІа-са кхахьара боарам 2,7 процент дегІабенаб.

Пассажираш дІа-са кхувлара валови доходех йола план 94,5 процент кхоачашъяьй, соахкарча цу ханаца нийсдича доходаш 3,9 процент кІезигагІа яьй.

Бувзама производственно-технически управлене предприятеша бувзама продукци арахецара план 101,6 процент кхоачашъяьй. Бахача наха 4,9 млн. сома маьха гІулакх даьд, из планага диллача — 102,3 процент. Керттерча балхах 12,6 млн. сом пайда хиннаб.

Бахача наха телефонни аппараташ чуувттаяра план 87,3 процент кхоачашъяьй, радиотрансляционни точкаш увттаяра план — 63,1 процент.

Статистика Нохч-ГІалгІай республикански управлени

ВАЙ-ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

ИРАЗ ДОЛА ДЕЗАЛ

«ЦІена тІехье кхуйла хьа» аьле ловца боаккхаш хезад сона дуккхаза а. Уж доккха а кІоарга а маІан долаш дешаш да. Харцахьа боацаш, шоай вахара никъ бизза дІаккхухьаш, нахаца товш, Іимерза болаш, ираз долаш дезал хилба хьачарех, яхилга да из, оал Яшуркаев Керим Байраевича. Иштта къамаьл хул цун каст-каста ший кьонгащца, мехкаращца, кьонгийи мехкарийи дезалца. Цо из дувц чІоагІа дега ондо а еш, шийхеи иштта сесагах Яшуркаева Домна Герасимовнахи хьаболабеннача интернациональни дезалий династех доазув доацаш чІоагІа доаккхал а деш.

Шовзткъеи кхойтта шу дизад нохчо Яшуркаев Керим Байраевичи цун сесаг эрсе Яшуркаева Домна Герасимовнаи вІашагІа а кхийтта, цхьана баха хайша. Цу шерашка ший тайпара доккха цІейш а хулаш, дездаьд цар дотои дошои юбилейш. Сиха дІаихад шераш. Дукха лайнай цар цу юкъа халонаш а. Шоай синош санна вІаши безаш бола кьона мари сесаги шоай лоІамагІа а боацаш къаста безаш а хилар Сталина яьча репрессех 1944 шера 23 феврале. Цул совгІа, ший кьонгех Асланбекахи Александрахи, иштта йокхагІйолча йоІах Ларисах а ваьлар Керим цу дийнахьа цхьан юккъа. Эрсе я аьнна ший берашца Казахстане Іоца йохийташ йисар цун цІеннана Домна Герасимовна. Даь доал доацаш цунца дисар зІамига кхо бер. Царех цхьаннена Александра ший Лекчинов яха тайпан цІи елар нанас, тІехьагІа хургдар фуд ца ховш, из Іазапе хургвоацаш гІулакх дара духьа. Уж санна гІулакхаш нийслуш дар цу хана Сталинеи Берие «Халкъа моастагІий» ба яхаш Іокхахьийтача наьха дезале, яхаш дувц Домнас.

Дезал шоайла къаьста бола ди-бийса шера нийсса хеташ ши-кхо шу даьлар. ТІаккха нохчийи гІалгІайи цІабахкарах дог дилла йола Яшуркаева Домна ший берашца наькъа тІа яьлар марволча Казахстане яха. Тха юххьанца вІашагІкхийтта денош а кхы безамегІа хила йишйоацаш хоза чакхдаьлар Казахстане тхо дІакхаьча денош, яхаш, дагалувц цо дІадаха шераш.

Цига ши йиІиги кІаьнки хилар цар. Цу халача шерашка зІамига болча хана денз болх байташ, къахьегама тІера болаш, хьашада везаш, бонкхагІчар сийдеш бола кьонгаши мехкарийи хьалкхебир даси нанаси. Шоаш беннача хьехамах даьннача беркатах тахан чІоагІа доккхал деш ба кьоаной. Из тамаш а яц. Цар деташ хьесташ бола дукха интернациональни дезал хьахиннаб цар кьонгехи мехкарехи. Харцахьарча новкъа баланза, шоай доакъош дизза дІаккхухьаш а ба уж вахаре. Цар шоай даьша санна дика кхетам луш хьалкхею шоай тІехье а.

ХІанз ЯшуркаевгІар дезал шоай да Керими нана Домнаи болх беш хиннача Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе къахьегаш ба. Кхыметтел кьоаной кьонгийи мехкарийи дезал а ба укхаза болх беш. Предприяте кулгалхоша, дуккхача болхлоша, къахьегама ветеранаша боча а хеташ цІи йоаккх цар, ЯшуркаевгІар дезала болхлой династи, аьнна. Шовзткъа гаргга дезалхо хьахиннав цу шиннегара хьаволавенна. Цар массане а халкъа боахаме шоай вахара моттигаш хьалийцай. ХІаьта царех хІаране шоай дезала а, иштта шоаш къахьегаш болча коллектива а сий лакхалоаттадаьд карагІдувлача дикача гІулакхашца. Цу дерригней хьакъе шоаш декхарийла лерхІ цар даьнеи наннеи, шоай даьдаьнеи даьнаннеи. Кьоаноша шоаш нийсача, беркатеча, хьаьналча новкъа баьхалга кхетадеш ба берригаш а.

Иштта хеташ уж хиларах дола дукха масалаш доаладе йиш я цар вахарах, къахьегамах лаьца. Яшуркаев Керима воккхагІвола воІ Асламбек ший даьи наьнеи къахьегама никъ дІахо а хьош, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе фрезеровщик волаш къахьегаш ва. Ший балхах тІехдика кхеташ, брак йола цхьаккха тайпа продукци шийй кулгашта юкъера чакх ца йоалийташ, даим яхье хьалха латташ цо укхаза болх бу ткъаьх шу совгІа ха я. Цун сесаг эрсе Галина а иштта хьаьнала къахьегаш я. Бала мабоаггІара дика кхетам луш хьалкхебеш латт цар шоай ши йиІиги кІаьнки. Эггара зІамагІвола Керима воІ Яшуркаев Владимир украинка Людмила а йоалаяь. Белгороде «Энергомаш» заводерча цеха начальник волаш болх беш ва. Цун вахара оагІонаш а цхьаккха тайпа Іатташ йоацаш хьайоагІарех я. Цо а цун сесага а доккхал де йишйолаш хьалкхувш воагІа цар ши воІ.

МаІача наха нийсса цІагІа, коа-карта, балха тІа дукъ дІаккхухьаш дезале а иштта къахьегама коллективашка а чІоагІа лоархІаши сийдеши ба Керима мехкарий дезала ноаной: йоккхагІйола йоІ Иванова Лариса, юкъерайяр Яшуркаева Зинаида, зІамагІъяр Мовтаева Роза. Уж берригаш а тІехьа тешал дика долаш, халкъа боахама тайп-тайпарча участкашка ше-ший профессегІа къахьегаш ба. Массане а нах лархІа а сийде а ховргдолаш дика кхетам луш хьалкхебу шоай дезал.

Къаьстта ала безам ба са Керима шоллагІволча воІах Лекчинов Александрах. «Автоспецоборудование» яхача заводе эггара говзагІа а дикагІа а лоархІаш вола токарь ва из. Цо хьаяь оатхалаш, кхыча токараша яьчарна юкъе къаьстта белгалйоалаш хул, хІана аьлча, уж тІехдика мара ца хуландаь, — яхаш дувц предприяте паркома секретара Голованов Александр Кирилловича. Ший профессех болча болхлошта юкъе хьалхарчарца ший тамагІа а долаш продукци арахеца бокъо яьккхарех ва Александр. Цудухьа эггара лакхагІа йола йиълагІа балха разряд еннай цунна.

Ткъаьх шу дизад хІанз ше болх беш волча кхоалагІча цехе цо къахьега. Ший даьша шийга хьаенна эстафета дІахо яхьара ший профессегІа, аьлча а, токарь волаш укхаза цунца цхьана къахьегаш ва цун воІ Игорь, делопроизводитель йолаш болх беш я йоІ Светлана.

— Цехерча берригача болхлоша чІоагІа лоархІаши сийдеши ва Лекчинов Александр, — аьлар бригадира-мастера Федосеев Александр Ивановича. Фуд цун бахьан? Керттердар да бакъ-долчунна даим из тІехьа хилар, харцбаралца цун машар ца хилар, ше хьадеш дар талмастта ца деш, цІена кхоачашдеш хилар. Иштта вола Александр 1974 шера завода беррига коммунисташ раьза а болаш КПСС членалла дІанийцар. Керттерча балха тІа хьинаре къахьегаш, юкъарча вахаре доккха дакъа лоацаш цу сийдолча цІера сий лакха лоаттадеш хьавоагІа из. Пятилетка хьалхарча диъ шера план хІанзлехьа дика тІехкхоачашъяьй цо. ТІадоагІача шера чотагІа хьаяь оатхалаш итташ эзараш я.

Овсаре къахьегарал совгІа доккха дакъа лоац Александр Керимовича юкъарча балха тІа а. Цо хадданза цІена кхоачашду цеха юххьанцарча партийни организаце секретара, цехови профсоюзни комитета, халкъа тІахьожама группа члена, дружинника декхараш.

— Иштта волча Александра дукха совгІаташ тийннад, цун производственни хьокхамаш белгала а доахаш, — аьлар цеха начальника Бредихин Владимир Михайловича. Укх тІеххьарча кхаь пятилеткагІа кхозза вІашта ударник яха цІи тийннай цунна, итташ сийлен грамоташ еннай цунна, завода сийлен книжка тІа дІаязъяь я цун цІи.

Ший нанас баьча вежаращца санна Лекчинов Александра гаргалол, вошал леладеш, дикан тІа, вон тІа дІа-хьа водаш, эшаш дола гІо-новкъостал деш тайп-тайпарча къамех нах ба кхоалагІча цехе. Царех ба эрсий Каплаухов Борис, Косарев Олег, Урусов Владимир, украинец Москвин Виктор, нохчо Мусаев Авалу, кхы дуккха бараш. «Гаьнарча вешел юхера лоалахо тол» яхаш да халкъа кица. Цу уйлашца бахаш а къахьегаш а ба уж.

Шоай тІехьен дезал, цар тІехье хулийташ Яшуркаев Керимеи Домнаси хьалкхебаьр боккхеи ираз долаши дезал ба. Из иштта хилар къаьгга хьахьокхаш ба лакхе вай цІераш яьха, царгара хьаболабенна кьоаной дезал. Сийрдача, нийсача новкъа яьннача шоай тІехьенах доккхал ду цар. Кортош кура кхаба йиш йолаш ба уж, хІана аьлча, юхьІаьржъеш, уж Іочудахийта дезаш цхьа моттиг нийсъялийтаяц цар. ХІаьта уж шоайла тІера хилара оттаде доазув а дац.

МоллагІа цІей долча хана е кьоаной баь денош деззеча хана берригаш вІашагІкхетт уж Керим Байраевичи Домна Герасимовнаи болча. Цар дог хьастар духьа тайп-тайпара совгІаташ дахь цар, хІаьта шоай аргІагІа, доккха деце а, кьонгий мехкарий берашта, иштта цар берашта совгІаташ лу боккхийча наха. Тайп-тайпара хаттараш деш, шоайла дагардувцаш чІоагІа безаме чакхдоах цар вІашагІкхийтта денош. Иштта ираз долаш интернациональни дезал ба ЯшуркаевгІар бараш. ДІахо а ираз долаш бахалба уж, аьнна царна ловца баккха лов сона.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Шалински района «Московский» совхоза керттера зоотехник Дадаев Сайд-Ахьмад курсашка ваха шоллагІа кІира дар.

БЕЗАМ

— Цун декхараш кховчашдеш Татьяна я, — аьлар боахама партийни организаце секретара Масаев Ахьмада. — Цецдаьнна хургда шо аз цун тайпан цІи ца яьккха. Сайд-Ахьмада цІенкана я из. Долче, тайпан цІи а цаІ я цар.

Татьяна тхона корайир арендатора Сулейманов Рамзана кулгалдеча шурий-товарни ферме. Хьайбашка хьожаш, профилактически гІулакхаш деш яр из. Татьяна эрсе йолга ховча тхона дега чІоагІа тоам беш дар цо кІеззига астагІлелхаш нохчий меттала хаьтта моаршал а дахар — денар а.

— Се Кавказе яхаргья, аьнна, цІаккха дагахиннадац сона, — яхаш ел Татьяна. — Вайнахаца хьоашал тасса, шун къам довза таронаш хьалха кІезига хиннаеце а. Дукха нохчий а гІалгІай а кагий нах хулар со яьхача Оренбургски областе договоргІа балхаш деш. ТІатеІІа къахьегаш уж боллаше, «шабашникаш», аьнна, цІи йоаккхар царех массехк шу хьалха цхьаболча наха. Цхьабакъда, из иштта дацар: ударникаш бар уж. Массехк бутт балале хьалйора цар доахан чулатта корпус, берий беш, клуб, кхыйола объект. Нах городашка дІаихача Оренбургски областа юртаща докхха гІо-новкъостал дар из. Дог тІаозаш яр цхьайола цар оамалаш: эхь-эздел хилар, воккхагІа-зІамагІа лархІар, Іоца кадаш болх бар, дІадоладаь гІулакх чакхдаккхар. Иштта хетар юртарча дукхагІчарна. Цхьабакъда, болаш бар цІур бехка гІертараш а.

Татьянен Сайд-Ахьмади шоайла байзар Оренбургерча юртбоахама институте дешаш болча хана. Цига вІашагІкхийтар цар вахара наькъаш. Дийша баьлча обласной центра тоъая гаьна йолча «Боевой» яхача совхозе болх беш хилар уж шиъ. Кьоначча специалисташа шоай декхараш дика кховчашдаь хилара тешал деш я царна тийнна сийлен грамоташ, къахьегама книжкаш тІа дІаяздаь баркалаш.

КІаьнк а хинна шербелар ДадаевгІар дезал. ХІанз балхеи цІагІеи кхеезаш хулар Татьяна Сайд-Ахьмада шийна могаш дола новкъостал дора цунна.

— Мишта тІаэцаргъяьте со маьрцІаьша яха уйла дІаялацар са керта чура юххьанца, — яхаш дувц Татьянас. — ТІехьагІа кхетадир аз цу гІулакха корта лозабе безаш ца хиннилга. Безаме, Іимерза тІанийцар со маьрнанас а кхыболча гаргарча наха а. ХІаьта Русланчик, са воккхагІвар, тхона юкъера совбоаккхаш, бувзам чІоагІбеш вар.

Вайнах чІоагІа шоаш баьча, баьхача лаьттанца овла болаш хилар къайле яц. Каст-каста зувра Татьянас Сайд-Ахьмад гІайгІане волаш. Телевизор чу е радио чугІолла Нохч-ГІалгІайченах дувцаш хезача гІадводар из. Юхера Татьянас ше хьалхадаьккхар цунна Кавказе баха дІабахар. Кастта Аргуне кхаьчар кьона дезал. Дика тІанийцар Татьянеи Сайд-Ахьмади «Московский» совхозе. Диъ цІа дола квартира елар, новкъостал дир. ХІаьта болх-м лоаллаха бар.

— Кхы а ши бер хиннад тха укхаза даха хьадаьхкачул тІехьагІа, — йоах Татьянас. — МаьрцІаьшта уж мел дукха деза хьона хоаре, тешаргвацар хьо. Бераш бІарга да гуш дукха ха яккха магац царна. ЦІа хьалдизза хьаьший хул тхацига. Дукха новкъостий ба са маьра. КІезига бац нешаш са а. Нахаца деррига юкъа долаш, кхычарех къайлакхахьа хІама доацаш дах тхо хІанз.

Нохчий меттала шийга дІа мел яхар шаьра кхетаду Татьянас, цхьабакъда, цхьадола дешаш хьаала низкъала хет. ХІаьта а из «айп» тоаде ший низ кхоачаргхиларах дог тийша я из.

— ТІаккха маьрнаьнаца той хьо! — аьнна, бегаш бир аз тхоаш дІакъасташ.

— Сох наьха саг ларХІац цо, — жоп делар Татьянас. — Деррига дІа-хьа хоатташ, тхоайла дагадоалаш дах тхо. Вешта вІалла, гІар-тата доацаш-м цхьаккха а вахац.

— ТІаккха малагІа цІи я хьа маьрнаьна! — хаьттар аз.

Татьяна цІий а енна, йист ца хулаш Іийра. Ше яхача къаман оамалаш ларХІа ховш я из...

М. МУРАТОВ.

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

Кьона я Ахриева ГІапура цІерагІа «Электроинструмент» яха Назранера завод. Кьона я цун болхлой класс а. Дуккхача къамех латта цхьа барт бола дезал ба заводе болх береш. Уж ба гІалгІай, эрсий, хІирий, татараш, иштта кхыча къамий викалаш.

Хьалха ший болхлой класс ца хиннача ГІалгІайчене, алхха тха заводе 98 процент гІалгІай ба къахьегаш. Заводаца цхьана дегІаьяхкай къаман кадраш.

Назрановски районе меттел ерригача республике а цІихеза дика бовзаш нах ба заводе болх беш. Уж ба слесарь - инструментальщик Халгуев ТІахІир, Султыгова Насыпхан, Котиев Ахьмад кхы а дуккхабараш. Цхьан цІен дезал санна барт болаш ба заводера дуккхача къамех бола нах. Масала, слесарь - автоматчик Гизатулин Рафик къамах татарин ва. Завода ветеран а ва из. Цун учениккаш хинна итташ болхлой ба тахан заводе бизза специалисташ болаш къахьегаш.

Со се эрсе я. Назране кхачар мишта хилар са, аьнна укхаза дувца дезаш санна хет сона.

ЗІамига йолча хана денз, да-нана доацаш берий цІагІа хьалкхийна я со. Ремесленни училище яьккхачул тІехьагІа, городе Ростове цхьан заводе болх бе дІахьожайир. Цу хана «электроинструмент» яхача заводера, тхо долча практика вайтар цхьа гІалгІай зІамига саг. Из вар Бештоев Іаьла. Іаьла ше а вар да-нана доацаш берий цІагІа хьалкхийна. Массахана а юхьтІара велавенна, моллагІча хІамах къахеташ вар из, къаьстта берех.

Практика чакхъяла ха хьатІакхоачашъяр, чІоагІа маьлхар хийтар сона из, цу тІеххьарча деношка. Цхьан хІаманна соца дагавала безам болаш санна. Юххера а шийга маьре яр дийхар цо сога. Рузкъан болх хила безаш бар из. Кхы Іа яха уйла ца еш, аз цунга се раьза йолга дІахайтар. Иштта хилар са гІалгІачунга маьре яр. ХІаьта дукха ха ялалехьа тхо Назране даха хьадаьхкар.

Унзаро хетар хьалхарча дийнахьа. «Тамаш я аз укхаза сай вахар хьадой. Сиха, геттара сиха, яха еза укхазара» йоахар уйлаша. Цхьабакъда, уж уйлаш хувцаелар са нах байзача. Йоккха, еза хьаша яь безаме тІанийцар со Іаьлий гаргарча наха, завода кулгалхоша, болхлоша.

Завод юххьанца болх бе йолаеннача хана тоъаш яцар кадраш. Токара професси чІоагІа накъаяьлар сона а. Цахаддаш кхыча регионашкара ухар шоай доттагІашта новкъостала болхлой. Масала, Орджоникидзерча электроламповни заводерча хІиречун Бидаев Николая бригада бІарчча кІира доаккхаш хилар «Электроинструмент» заводе Оздоева Хьавас кулгалдеча сборщикий бригадана балха къайленаш йовзара гІо деш. Цига тоссаденна доттагІала бувзамаш хІара шера дегІадоагІаш хилар хІанз а шаьрра гуш да.

Цхьаькха цхьа масал доаладе безам бар са. ЧІоагІа во хьал долаш больнице кхаьчар со. Больнице кхаьча ши сахьат даьнна хургдацар цехера болхлой сона тІехьбаьхкача хана. Цу хана сона-м уж тІехьбаьхкабий а ханзар, хІана аьлча, со кхетамчара яьнна ха яр из. ТІехьагІо со хьакхийтача лоро дийцар сога. «Шун цехера болхлой бар укхаза, чІоагІа саготдеш, белхаш бар уж. Кхераме хІама дац. кастта Іиийрза араяргья аьнна, дІабахийтар аз уж. Ираз долаш я хьо, — йоахар цо, — Иштта безамеча коллективе болх бе фу хала да».

Дуккха а масалаш доаладе йиш я са. ХІаьта уж дукха а нийсденнад са вахаре. Царех дувца цхьа газетни оагІув а тоъаргьяцар. Бакъда, кІеззига укхаза дувца безам ба са. ХІанз аз болх беча коллективах лаьца. Тхаяр дика барттайна коллектив я. Шоай планаш ханал хьалха кхоачашъю цар. ХІара шера шоаш Іомадаьр довза гІерташ, цкъа шоашка хьаьнар шозлагІа кердадаккха ца дезаш болх бу цар. Социалистически яхье хьалха латташ къахьегаш ба уж. Иштта дале а, нийса аьнна дешаш да «дикагІчарна юкъе а дикагІбараш нийслу» яхар. ХІаьта царех ба Бархоева Аьсет, Муцнева Маржан, Мархиева Хьади, кхы а дуккхабараш.

Са а хьахиннаб интернациональни дезал. Ши бер да тха. ВоІ Андрей ЦІеча эскаре ва гІулакх деш. ХІаьта Наталья маьре Эстоне я.

Нах бе-бе ба, тайп-тайпара я цар оамалаш, гІулакхаш, уйлаш. Со шеко йолаш яц вай вахаре дуккха дукхагІа дикагІбараш хилара.

К. БЕШТОЕВА,
Назранерча Г. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода оператор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Укх сурта тІа хьалхарча мугІаре шоана гу (аьрдехьара аьттехьа) Стефано Сантонико, Андреа Лоренцони, Барбару Негри, Кристиано Баталли Космовичи; шоллагІча мугІаре — Франко Росситто, Марко Росати — «Шаттл» яхача программагІа космосе баха хьахаржара а кийчо яра а США дІаболхача итт итальянцех ялх.

Из сурт дІа-са дийкъача итальянски агентствос — АНСА-с язду: Итале керда професси хьахулаш латт — астронавт. Укх шера Риме уж профессионально кийчбара лаьрхІа школа хьайийлай. Цхьабакъда, космосе шо-шоаш тахка лаьрхІа итт саг, цунга хьежа лаьрхІа вац... Уж ВІашагІкхийттача Штаташка дІабахаб. Цига аэронавтика а космически арен тохкамаш дара а йолча къаман управлене — НАСА — специалисташа царех космосе гІоргбараш хьакъоастабергба. Царех цхьа астронавти цун дублери хьакъоаставергва.

Агентствас хоам бу, итальянец космосе гІоргва 1991 шу дІадолалуш, яхаш.

АНСА—ТАСС сурт.

Тахан—Польша мукъаьяккха Ди

ХАЛКЪА ДАГАДОАГІА

Хелм яхача пригранични городо со тІанийцар июльски йІовхалца. Ахкан йІовхалах кІаьдденнача кІина кхашкара хоза маькха хьаж йоагІар. Ахархочун пишка чура хІаьтта хьаяькхача маькха хьаж. Наькъо 45 шу хьалха цу санна долча дІайхача дийнахьа цІе седкъий доахка пилоткаш тІатохкача салташа мукъадаьккхача Буг яхача хи тІа вугар. 1944 шера 22 июле Советски Эскареи Польски эскареи доакъоша мукъаьяьккхача Хелме дІакхайкайир Польски къам мукъадаккхара йолча комитета манифест. хІаьта цо мехка кхел хийцар. Цунца дІадоладир керда, социалистически Польша хьаелга.

ЦІаьхха ІажагІча кхашта юкъе теркам тІаэзар Окопы яхача отараштa юхе цІе седкъа а боаллаш къегача обелиско. Укхаза Буг а Одра а яхача хишта юкъерча лаьтта дІавелла воалл 600 эзар советски салте. Царна оттадаь чурт лаьттара ше тІадаьлча санна да. Цу тІа укх тайпара йоазув даьд: «Золотенин Александр Федорович ваьв 1926 шера, вийнав 1944 шера 21 июле. Веннав тха а шун а кортамукъале бахьан долаш». 18 шу даьнна мугІарера салте 22 июлага кхача цхьа ди эшаш велар.

Къамаьл дара тІера болча цу юртарча наха укхаза советски салтечун каша хьахилларах дувц. Кьона бІухо 45 шу хьалха дІавеллав, укх отарашка эггара хьалха ваха хайнача воккхача саго Людвиг Тюхлейс. Из 90 шерага кхаччалца ваьхар. ХІаьта наха шоашта цо дийцар ноахалгара ноахалга доалаш дувц.

1944 шу 1 июль. Буг яхача додача хих советски разведчикаш тІехбоалача хана хьахозаш дар даггара еттача йоккхийча топий таташ. Тухлея цІен корах хІама а теха укх юхе гІолла немцаш бий, аьнна, хаьттар цар. Людвиг царца дІа а ваха укхазара гІулакх дІадовзийта безам болаш вар, бакъда, кхеравелар: немций юххе бар, гучавоале цар вувргвар. Воккхача саго царна юкъера белгалваьккхар ший бера хьанарча доттагІчоа Гжегожана тара леста кьона зІамига саг. Массехк сахьат даьлча Тюхлейна хьахезар дІа-хьа еттача топий таташ, иштта цунна бІаргабайра тІехьашка бовлаш латта разведчикаш: уж моастагІчун кІийлен тІанийсбеннабар. Чов яьча бІухоех цхьаннена Буг яхача хих тІехвоалача хана новкъостал дир ахархочо. Хина дехьарча берда тІа кхерам дІабаьнначул тІехьагІа цо хаьттар: из зІамига саг мичав? Чов яьчо аьлар: из цига висар.

Тюхлей юха ше цаІ ванзар. Цунца советски бІухой отряд яр, цо царга дІахьехкар фашисташта меттахьа хІама малагІча оагІорахьа ра тоха еза. ТІаккха тІом йистебаьнначул тІехьагІа салте лаха вахар из. ХІаьта вож дукха леха везанзар. Из ахархочун цІенна дукха гаьна воацаш бе йоаллаш автомат а йолаш уллар.

Тюхлейс каша цІен хьалхашка даьккхар. БІухочун цІи а тайпан цІи а хайначул тІехьагІа цо кхера-плита а ена, картонах цІе седкъа а табличка а яь. кераста дин ІаьдалагІа жІарга хьисапе чурт дІаоттадир.

45 шу дІадаьннад, хІаьта а дагавоагІа Окопы яхача отарашка 18 шу даьнна Золотенин Саша.

Кьона бІухо ваха ца кхувш дисача 22 июлагара дІаболабелар Польше керда ха лархІа. ХІанзара Хелм йовзаргйоацаш хувцаеннай. Цун цІи дерригача кердагІдолча исторе учебникаш тІа я. Столица — Варшава гаьна яле а, укхаза провинциальни вахарах хІама дисадац. Таханара Хелм — из халкъа Іаьдала шерашка хьахинна заводаш, фабрикаш, стадион, культура Дворец. Городо бувзамаш леладу вошал хеттача украински Луцкаца. Хелмски кога гІирс беча фабрикас духхьалара бувзамаш оттадаьд Луцкера искусственни телата заводаца, «Загрода» яхача воеводстве эггара йоккхагІйолча юртбохама кооператива Маяки яхача юртара КПСС XXV-ча съезда цІерагІча колхозаца гІулакхаш леладу. Приграничи бувзамаша чулоац вахара ерригa сфераш: спорт, культура, боккхийчар а бераша а цхьана салоІилга.

Хелме хинна Іац доккхий хувцамаш. Беррига мохк хувцабеннаб. Вай дешархошта «Виъ танкисти жІалии» яхача романаца вовзаш волча польски йоазонхочо Януш Пшимановске ший цхьан книжка тІа дІадаха шераш хьун наькъаца нийсдир. Цкъара нийса бода из, тІаккха голаш а етташ бІаргагучара къайлабоалаш санна хеталу.

Атта а чоалхане а хиннабац Польшана дІадахача 45 шера цо баь никъ. Мехка дукха хІама карагІдаьннад. Халкъа Іаьдала шерашка хьахиннай заводаш, фабрикаш, верфеш, металлургически комбинаташ, НИИ а Іилман центрий а корпусаш. Словара тІара дІадаьлар «моцал», «дийша ца хилар», «хьабе болх ца хилар» яха дешаш. Цхьабакъда, тІеххьарча шерашка социально-политически лекси к о н е чІоагІа юкъедаьхкар хьалха социализма хьалашка хила йиш яц, аьнна, хийтта «инфляция», «паччахьалкхен бюджета дефицит» яха дешаш, тайп-тайпара товараш ца тоъаш хилар.

ДезткъалагІча шерашка Польшас лайнача кризисо ший лер йитар, цо мадарра хьахьекхар сталински типагІа йолча социализма къаьна модель нийса ца хинналга. Духхьал цо, сеца лаьтта 70-гІа шераш дІадаьнначул тІехьагІа, дукха арахьара декхар хьоарчадир, тІехьаленна къаенна экономически структура, ира социальни проблемаш юхейитар.

ХІанз Польски Объединенни болхлой парте социализма керда модель хьаяра никъ лаьцаб. Цига экономике рыночни механизмашта, политически система перестройка яра, парламентски демократеи правови паччахьалкхени кІийленаш яра моттиг я. Укхаза даггара никъ тохкаш, керда решенеш, механизмаш лохаш ба.

ХьаІайна проблемаш къаман барт-цхьоагІон наькъаца, общества дерригача конструктивни низаца хьакъале уйла ечар опозици а юкъе а йолаш, диалог ярца мара къоасталургьяц. Из хьахьекхар дукха ха йоаццаш сейме а сенате а хиннача хоржамий итогаша, цига кулгалдеча коалице аьттув баланзар. Цар керттера вывод — реформашта, вахара ерригача оагІонашта перестройка яра хьаькъале альтернатива яц.

Социалистически эргалонаш польски цІен ерригача этажашка кхаьчай. Кердадар чІоагІдара тІехьара къовсам шеррача фронте бу, цигара керттера плацдарм — къахьегама коллективаш. Царех я столични телефонни аппаратура Завод — даькъе хьалха латтачарех цаІ, цо СССР-ца вІаши гІулакхаш леладу. «Тольком-телетра» яхача маркех йолча телефонни станцеша гІулакхаш ду Москвера; Ленинградера, Киевера, Минскера, Одессера, иштта кхыча городашкара бІаьш эзараш болча наха. Парткома секретарь — Казимеж Гжехник зІамига кІаьнк волаш 1945 шера Іай Варшаве духьалвера паргІато яхьаш боагІача тІемахошта. Цо польски столица тоаеча дакъа лаьцад. Соца къамаьл деш цо шийна къувлачох дувц. Со волча ПОРП членаш ух, дувц цо, хІаьта цар йоах: нагахьа санна СССР-рча тха новкъосташа цу тайпара чоалхане масштабни декхараш къестадеш хилча, цар дер оаха а де мегаций.

СССР-е еш йола перестройка — тхона дола къулба а новкъостал а да, хІаьта польски реформай толам новкъосташта стимул а хинна дІаотта еза, — белгалдоах Казимеж Гжехника. — Вай мехкашка мел хала ха яккха мара ца езарах, мел хала проблемаш къестае мара ца езарах, со цхьан минота шек хиннавац, 1944 шера июле полякаша исторически нийса никъ харжарах.

Хелм-Варшава.

Андрей ПЕРШИН,
ТАСС корр.

«БОЛХ ЛОХАШ ВА СО»

«Граждански гІишлош еча 15 шера болх баь вола специалист, инженер болх лохаш ва паччахьалкхен, частни е кхыча мехкашкарча компанешка». «Эль-Муджахид» яхача газетс кепатеха болча цу хоамо Алжире хІанз саг цецваккхац. «Болх лохаш ва со» яха рубрика моттигерча кепайоазон оагІонашка хоамий разделе массазара хиннa дІаэттай. Газета новкъосталца из проблема къоастае гІерташ ба шофер а вычислительни техниках вола специалист а, английски мотт ховш вола бухгалтер а 14 шу балха стаж йола коммивояжер а, ший специальностагІа 26 шера болх баь вола инженер-механик а дипломированни экономист а.

Мехка хьабе болх боацаш хилара проблема укх тІеххьарча шерашка геттара кІоаргьеннай. Мехкдаьтта дунен тІарча рынке эттача вочa хьалагарен, иштта, боахам лелабеча нийсденнача гІалатехи хьахиннача экономика кризисагарен доагІащ да из. Официальни даннеех, 1,2 миллион совгІа болх боаца нах ба мехка, царна юкъе дукхагІбараш 25 шу даланза бола кагирхой ба. Ткъаь ялх шера балха стаж йола инженер - механик газетагара гІо - новкъостал эшаш вале, цхьаккха специальность йоацача юкъера школа яьккхачох дувца а дезац. Кьоасталургйоаца проблема хиле дІаотт цунна хьалхашка болх лахара проблема. «Болх боацаш хилар — кьонача алжирцашта кхы а чІоагІагІа етташ йола шод я», — яхаш, язду алжирски кагирхой Къаман союза органо, — «Вахда» яхача журнало. Укх тІеххьарча хана алжирски обществе хьагучадаьнна йирчача социальни гІулакхий бахьанаш, журнало лерхІачох, кагирхой болх боацаш хиларах хьахинна да. Царна юкъе — зуламе гІулакхаш дукхагІа хилар, кагирхой корта бохош долча маларашкеи наркотикашкеи дукхагІа балар.

Укхаза лерхІачох, нах балхаца Іалашбара проблема кардинальни решени ювзаенна я алжирски экономика меттайоалае, из кризисера араяккха, социально - экономически дегІаяра процесса керда импульс яла тІахьийха йолча экономически реформай программа лерагІа кхоачашъярца.

Владимир АЛЕКСАНДРОВ,
ТАСС корр.

XVI-ча Московски дунен халкъашта юкъерча кинофестивала.

Доакъошхойи хьаьший Московски «Современник» яхача театре «Крутой поворот» яхача спектакле баха хилар. Сталински репрессеша боабаьчарна хетадаьча Е. Гинзбурга книжка хьалхарча даькъах оттаяь спектакль.

СУРТА ТІА: польски кинорежиссер Анджей Вайда «Современник» яхача театре.

А. СОЛОВЬЕВА сурт.
(ТАСС фотохроника).

Письмон лерагӀа

ХИР ХӀАНА ХОАДАДАЦ?

Рейд

Дукха ха йоаццаш тха редакце каьхат дера Назрановски «Электроинструмент» завода болхлошкара. Цар хала а хеташ, яздора хӀара дийнахьа шоай вахаре нийслуш долча кхоачамбоацарех. Уж дар порошокаца, сапаца, кхачан продукташца дувзаденна. Оалаш мадий «кад бизача, тӀехбаханза Ӏац», аьле. Из санна, шоашта кхы ла ца могаш, кӀордадаь хӀамаш дар къахьегамхоша цу каьхата тӀа дувцаш хиннараш.

Болхлоша яздора: «ДӀабахача бетта болх беш волча сага цхьаьца пачка лаьрхӀа порошок ехкай тхога. ТӀаккха дезале пхиъ, ворхӀ, итт, шийтта саг волаш, цу даькъе дукхагӀдараш кагий бераш а долаш, нах мабий тхона юкъе, царна фу де деза? Цар сенца йитта сза хӀамаш? ТӀаккха кхачан продукташ? Кхыметтел хьаьца лерттӀа консерваш а яц тха тикашка. Цхьабакълда автостанце е базара коа хьо дӀаводе, дуарг мел дар да спекулянташка дохкаш латташ. Амма тха алапех эцалургдолаш-м дац. Кхо мах боаккхаш да-кх.

ХӀара дийнахьа тӀадеттталу базар тӀара маьхаш, бакъда, алапи хувцалац. Хир кхоачаденнад тха хӀанз. Районе тхо па долхаш моттиг йисаяц. Бакъда, хувцалуш хӀама дац, хьожаргда тхо, аларал совгӀа...».

Цунца доагӀаш дар цу тайпара хьал кхы ла йиш йолаш дац, яхаш, чӀоагӀа раьза а воацаш Назранерча ветеранийн совета председатела заместитель волча къоаноче Имагожев Ӏалауддина дийцар а.

Оаха лаьрхӀар болхлой письмон лерагӀа даха. Фу дар тӀаккха гучадаьннар?

Наьсарена чувоаллача перекрестке кхаьчача гучадаьлар болхлой бакълувш хилар. Вешта, из-м цига гӀолла тӀехбувлачарна цхьаннена а къайле яцар хьалхагӀа а. Хьона езза тайпа коробкашкара, пакеташкара шоколадни а вешта а конфеташ, индийски чай, кофе, печеньеш, сода, пакеташкара вермишель, бӀалг бола а вешта а шекар хьалхашка а латташ, багӀаш бар спекулянташ.

ХӀаьта Назранерча автостанце тхо дӀакхаьчача цӀи мел яьккхарел совгӀа, хӀара пачках 2 соми 50 кепиги доаккхаш порошок, 1 сом доаккхаш барзкъашта деттта сапа. иштта кулгех деттар а дар цига баьгӀарашка дохкаш.

Уж санна дола дефицитни товараш дар Назранерча рынка прилавкаш тӀа а. Цхьабакъда, тхо шоашца къамаьл де делча дӀа-хьз бовдар уж...

ТӀаккха тикашка? Тикашка-м ер ма йий, ала хӀама яц, хьагуча витринаш тӀа латташ. Эггара дукхагӀа завода болхлой чуболхаш йола тикаш я «Электроинструмента» уллув йоахкараш. № 24 йолча кхачан товараш дохкача тика чу мистъенна шурен ширъяьнна печенеши латт витринаш тӀа, кхы цхьаццайола лоадам боаца продукташ а я цу чу. Иштта да кхычахьара хьал а. Ах бутт дӀабаха бале а, хьакхачанза да тикашка, цар болхлоша дувцачогӀа, шекар, порошок, лакхехьа дувца кхыдола товараш. ХӀаьта вайна махара, наха эггара чӀоагӀагӀа шекар эша ха майий ер.

Тикашка доаца товараш мичахьара ух базархошта? Промышленни дараш-м гаьна дӀа а ухаш, хьакхухь аргдар вай, тӀаккха кхачан дараш? Цу хаттара жоп луш цхьаккха а вац.

ТӀаккха цу гӀулакха духтӀабовлара фу ду Назрановски правоохранительни органий болхлоша? ХӀаьта из хаттар да завода болхлоша шоай каьхата тӀа оттадеш дар а.

Цар цхьаккха а хӀама дац ала йиш яц. Цу базирргаш тӀа багӀа спекулянташ хьалувцаш, суде дӀачутелаш, цхьаьцца балхаш ду милице болхлоша.

Бакъда, белгалдаккха доагӀа цхьаькха: цар хьалаьцача а суде дӀачубеннача а базархоша уж товараш мичахьара хьакхухь, царга уж мишта кхоач, лоацца аьлча, спекуляци духъювла хьаст, цу зулама овла тохкаш, овлангара цӀендаь цун хир хоададара доаггӀаш дар дац. Из деш ца хилара масал да спекулянташ лаьгӀ а ца луш, хӀара дийнахьа чӀоаггӀа шоай моттигаш хьа а лаьца, багӀаш хилар.

Наьсарена гаьна йоаццаш ул Сунженски район. Цу районе гуччахьа уж хӀамаш йохкаш базархой багӀац Ӏохайша. ТӀаккха оаха лаьрхӀар цхьаццайолча тикашка даха. Газет дешарашта дагадоагӀе, карара шу дӀадолалуш оаха ер санна йола рейд йир цу районе. Гучадаьлар кхачан товараш дохкача цхьаццайолча тикашка леладу советски торговле бокъонаш телхаеш дола гӀулакхаш, кхыдола кхоачамбоацараш. Дувцаш дар да Карабулак яхача поселкерча № 56 йолчеи Троицкерча № 62 йолчеи тикайх. ХӀаьта цу хана Сунженски райпо председатела А. Тимуркаева тха выступленена жоп дайтар шоай балха тӀа харцахьара хӀамаш леладаьча цу тикай болхлошта таӀазар дарах хоам беш.

Мишта дар тӀаккха хӀанз хинна сурт? Карабулакерча № 56 йолча тика чура болхлой цу хана мо мара хӀанз а шоаш базера хьанийеча продукце маьхаш ховш бацар. Къаьгта аьлча, ювцаш яраш я «молочный», «детский» яха шин тайпара ирис, «северные», «невские» яха пряникаш.

Тика заведующи йолча Ф. Плиевас йоах: — Сона хац царех малагӀчун фу мах ба, сайна Грозненски кондитерски фабрико хьахийццача тайпара дӀайохк аз. Бакъда, шоашта фу мах ба цэ харах чухьнахьарча маьхах-м йохкац цар уж, безагӀчох йохк-кх. 2 соми 60 кепиги доаккхаш йола ириси 1 соми 80 кепиги вӀаши къоасталургьяц. е «невскийи» «северныйи» пряникаш малагӀаш я хац, аьлча, бакъ дац массехк шера тика чу болх баьча наха. Халкъо оалаш да «Чано ший кӀориг яа дагадехача, йовзаргӀоацаш хоттала керчаьйй», аьле. Из санна да цу тика болхлоша дувцар а. дукхагӀболча маьхах шоашта йохка дагадехача товарий маьхаш шоашта довзац, яхаш.

Иштта ца ховш нийсденна хӀама да-хьогӀ тикана товар дахьача хана коробкашкарча конфеташта меттел кена Ӏовна гали дар? Бакъда, йиъ коробка конфетий маьха яр цу гале чура Ӏов. ТӀаккха мишта нийсденна гӀулакх да из? Накладнойш тӀа дӀаяздаьча дефицитни товарашта меттел цар маьхе дараш хьачукхухь-кх тика чу. ХӀаьта конфеташ яхьа моттиг-м кораерг майий.

Цу хьакъехьа шийга мел хьаттачунна «мишта нийсденнад» хац, яхилга мара кхы жоп лац тика заведующи йолча Ф. Плиевас. ХӀаьта цун болхлоша Р. Озиеваси Э. Гудантоваси «Тхо цхьаккха хӀаманца гӀулакх долаш дац, тхоашка дӀадохка, аьнна, заведующес хьаденнача маьхах дохк оаха товараш». — йоах.

ХӀаьта Сунженски райпо кулгалхоша жоп лург хургда-кх цу деррригача гӀулакхашта.

Хьаэцаргья вай Троицкера № 62 йола тика.

ТӀаккха хӀанз малагӀа хувцамаш хиннад цига? Ах шу хьалха телха лаьттараш санна, хӀанз а телха печеньеш, томат дар латташ. Витрина тӀа генарий даьтта ши банкеи цхьа-ши тайпа Ӏови мара хӀама яц эцархошта лаьрхӀа. ХӀаьта царна еце а, шоашта ловчарна дала-м да дикагӀдола товараш. Прилавкана кӀалха а подсобни помещене а нахага йохкаш йоаца карамель, растворими кофе а кхыдола товараш а дар. Кхы хувцаденна хӀама а дацар.

Уйла ел: хьалхагӀа шоаш советски торговле бокъонаш телхаярах шоашта даьча таӀазарах башха дош хеташ бий цу тикай болхлой? Бале, хӀана дувлийт цар шоашкара цу тайпара хӀамаш? ТӀаккха духхьал таӀазар дарах чакхдоалий гӀулакх? Ца доалилга гуш да.

Цу дерригне а хьахьокх Сунженски райпо системе гӀолла кхетама болх ледара белга.

— Оаш дувцараш бакъхуле, цу тикашка болх-м бергбац цар, — аьлар тхога, тхо рейдагӀа долаш райпо председатела А. Тимуркаева. тхо цига дахкара ше раьза ца хилар хьахайта ваьлча.

Тхона хетачогӀа, эггара хьалха шоашта раьза боацаш хила беза райпо кулгалхой, шоай системе уж санна дола хӀамаш цкъа санна дуккхаза а гучадувлаш хилча.

Р. МАТАЕВ,
Э. БАЖАЕВ,
В. ДОВЛЕТМЕРЗИЕВ,
НГӀАССР МВД ОБХСС болхлой;
Х. АУШЕВА,
Т. ХАШАГУЛЬГОВА,
тха спецкораш.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 22 ИЮЛЬ

Филармоне зал. 18.00. Самодеятельни илле-цӀей.

С. М. Кирова цӀерагӀа парк. 6.00. «УнахцӀено» яха клуб. 7.00. «Энтузиаст» яха футбольни клуб. 9.00. Болх беш я аттракционаш, кемай станци, зооуголок, ловзарий автоматаш, белама цӀа. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дӀа-юха хувцар. 12.00. «КӀай ладья» яха шахматни клуб. 13.00. Духовой оркестр. 16.00. Игротека. 20.00. Дискотека. 20.30. Хроникально - документальни фильмаш гойтар.

В. И. Ленина цӀерагӀа ДК. 15.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 16.00. Халкъа драматически театр. 17.00. Военни духови оркестра концерт. 19.30. «Импульс» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа ДК. 11.00. «Лермонтови Кавказ» яха беседа. 18.00. «УнахцӀено» яха клуб.

С. М. Кирова цӀерагӀа ДК. 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека.

Химиктий ДК. 11.00. — 20.00. Компьютерни ловзарий зал. 18.00. «УнахцӀенои вайи» яха тематически кинопоказ.

Просвещене болхлой ЦӀа. 9.00. «Рукодельница» клуб. 12.00. Книжкай выставкера обзор-беседа. 16.00. Музыкальни салон.

«Красный молот» завода ДК. 9.00, 13.00. Ӏарбий меттала къамаьл де Ӏомалу вай. 11.00 — 23.00. Видеосалон. 15.00. «Вай беш» яха клуб.

Пролетбата цӀерагӀа ДК. 11.00. Концерт. 13.00. «Гименей» яха фирма. 19.00 Вокально - инструментальни ансамбла концерт. 20.00. Дискосайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Росинка» яха куноклуб. 12.00. «Узнай-ка» яха клуб. 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. Видеофильмай театр.

М. Горьке цӀерагӀа клуб. 10.00. «КӀай ладья» яха шахматни клуб. 11.00. «КӀай ладья» яха киноклуб.

Гороно СДЮСШОР стадион. 18.00. Футбол. Физически культура коллективашта юкъера хьалхле. «Даймохк» (Грозный) — «Бештау» (Лермонтово).

КӀИРАНДИ, 23 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа парк. 6.00. «УнахцӀено» яха клуб. 7.00. «Энтузиаст» яха футбольни клуб. 9.00. Болх беш я аттракционаш, кемай станци, зооуголок, ловзарий автоматаш белама цӀа. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. 12.00. «КӀай ладья» яха шахматни клуб. 13.00. Духовой оркестр. 16.00. Игротека. 20.00. Дискотека. 20.30. Хроникально - документальни фильмаш гойтар.

В. И. Ленина цӀерагӀа ДК. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «Фаьлгийи приключенейи дунен тӀа» яха киноклуб. 15.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 19.30. СалаӀара сайре.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

С. М. Кирова цӀерагӀа ДК. 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека.

Химиктий ДК. 10.00 — 20.00. Компьютерни ловзарий зал. 10.00. «Ровесник» яха мукъача ден клуб.

Просвещене болхлой ЦӀа. 12.00. «В. Шукшин — советски йоазонхо, кинорежиссер». (Ваь 60 шу дузаш).

«Красный молот» завода ДК. 11.00 — 23.00. Видеосалон. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр.

Пролетбата цӀерагӀа ДК. 14.00. «Мульти-Пульти».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Компьютерни ловзарий зал. 12.00. Английски меттала къамаьл де Ӏомалу вай. 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. Фильмай театр.

М. Горьке цӀерагӀа клуб. 10.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 12.00. Игротека. 15.00. Ритмически гимнастика.

Гороно СДЮСШОР стадион. Футбол. НГӀАССР Кубка полуфинал. «Нефтяник» — «Динамо».

ОЗДОЕВ ИсмаӀалий Къурейш

Халача лазарах цамогаш волаш ха яьккхачул тӀехьагӀа кхелхав 64 шу дола КПСС член Оздоев ИсмаӀалий Къурейш.

К. И. Оздоев 1925 шера СОАССР Пригородни района Мочкъий - Юрта ахархочун дезале ваьв. Къахьега волавеннав 1944 шера, Казахски ССР Кулбехьев-Казахстански Акмолински облласташка тайп - тайпара балхаш деш хиннав.

1948 шера Къулбаседа-Казахстански механически техникум чакхъяьккхачул тӀехьагӀа, цо судостроительни промышленноста цхьан заводе мастер, цеха а диспетчерски бюро а начальник, тӀаккха 1957 шера городе Грозне — «Красный молот» яхача завода цеха начальника заместитель, начальник, машиностроительни арматурни завода директор волаш болх баьб. 1960 шера КПСС мугӀарашка дӀаэц из.

1963 шера К. И. Оздоев г. Грозне КПСС Заводской райкома секретаралла хержар, из 1970 шера НГӀАССР моттигерча промышленноста министралла чӀоагӀву. 1969 шера цо чакхъяьккхар КПСС ЦК-рэ Заочни Лакхехьара партийни школа.

1971 шера К. И. Оздоев НГӀАССР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла хержар, цига цо 1973 шера августе кхаччалца болх бир. ДӀахо цо г. Грозне «Грознефтехимзавода» объединене начальника заместитель, «Нефтехимзапчасть» яхача завода директора заместитель волаш болх бир, тӀаккха Черский-Балкхарой АССР-е. Из 1986 шера денз пенсе вар.

К. И. Оздоева хьинаре дакъа лоацар общественни вахаре. Из КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома бюро член, парте XXIV-ча съезда делегат хиннав, иштта РСФСР а НГӀАССР а Лакхехьарча Совета депутаталла хийржав.

Даьхено лакха мах бир К. И. Оздоевна карагӀдийначa гӀулакхий. Цунна енай Къахьегама Цӏеча Байракха орден, медалаш.

Оздоев ИсмаӀалий Къурейш массаза тха дегашка латтаргва.

Новкъостий группа.

Спорт

ФУТБОЛ

ДАССР-а Каспийск яхача городе ух деношка чакхъяьлар 1975 шера баьча кагирхошта юкъера футболах йола турнир. Цига дакъа лаьцар Бакурча, Саратоверча, Волгоградерча, Львоверча, Махачкалерча, Каспийскерча, Грозноерча командаша. Вай республикасий лорадеш яр СДЮСШОР «Терек».

Грознерча къонача футболисташа тӀехдика чакхъяьхар яхьаш. Цар счет 3:1 йолаш эшабир Азербайджанера спортсменаш, счет 8:0 йолаш — саратовцаш, счет 2:0 йолаш — волгоградцаш, счет 4:1 йолаш — львовянаш, хӀаьта Махачкалерчеи Каспийскерчеи командашца цхьаккха кот ца воалаш лайзар. Цо аьттув белар вай мехкахошта хьалхара моттиг яккха. ШоллагӀча моттиге ба бакинцаш, кхоалагӀча — махачкалинцаш.

Вай команде ловзача Шерстнев Алексея «ДикагӀволча нападающена» яха совгӀат кхаьчар, хӀаьта командана карара кара тела кубок елар. Къона футболисташ цу яхьашта кийчбаьб тренера В. Кузьмина.

«Терек» ловзача группера командай тӀеххьарча вӀашагӀкхетарий результаташ ховш яц. Дале а, вай коллективо хьалхара го чакхбаьккхаб. ХӀанзарчоа турнирни таблицера хьал иштта да:

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
«Цемент»	19	16	1	2	49—9	33
«Машук»	21	12	2	7	25—16	26
«Торпедо»	21	11	4	6	27—16	26
«Лори»	20	11	3	6	30—23	25
«Волгарь»	21	11	3	7	26—23	25
«Терек»	21	9	5	7	25—21	23
«Спартак» Н	20	9	4	7	24—14	22
«Спартак» Ок	20	9	4	7	22—24	22
«Спитак»	21	9	4	8	24—28	22
«Спартак» Ан	21	8	6	7	27—19	22
«Спартак» Ор	21	9	3	9	21—18	21
«Уралан»	20	7	5	8	28—25	19
«Дружба»	20	7	5	8	24—23	19
«Ширак»	20	5	9	6	13—16	19
«Авангард»	21	8	2	11	21—34	18
«Сигнал»	21	7	4	10	21—33	18
«Шахтер»	21	6	6	9	19—24	18
«Химик» Брч	21	7	3	11	16—23	17
«Прометей»	20	5	7	8	19—19	17
«Салют»	21	6	4	11	16—19	16
«Химик» Сл.	21	4	8	9	22—27	16
«Луч»	21	2	6	13	8—36	10

КӀАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Лейпциге чакхъяьлар шийлоӀаме кӀалтохарах йола турнир. СССР-а командана юкъе вар Нохч-ГӀалгӀайчераши атлет: А. Бадалови С.-Х. Муртазалиеви.

Шоай дозал 74 килограмм долча атлеташта юкъе кхоалагӀа моттиг яьккхар Бадалова. Ялх вӀашагӀкхетаре цкъа мара эшанзар грозненец. С.-Х. Муртазалиев (82 кг.) финале кхаччалца котвувлаш хьавера. Цхьабакъда, тӀеххьарча къовсаме аьттув баланзар цун. Из шоллагӀча моттиге ва.

БОКС

Новокуйбышевск яхача городе къонача боксераша дӀайихьар боксах йола яхьаш. Вай республикера цига яхаяр Шалински ДЮСШ викалех латта команда.

Кхычарел дикагӀа хьокхамаш долаш чакхъяьккхар из турнир Эдельханов Руслана. Из финале кхаьчар. Цига а аьттув бала тарлуш бар цун, судахоша цхьаьцца гӀалаташ даь децаре. Вай атлет шоллагӀча моттиге ва. Из РСФСР сборни командана юкъевахав.

Шаьлара къона боксераш Азербайджански ССР Нефтчале яхача городе а хилар. Цига цар дакъа лаьцар Социалистически Къахьегама Турпала Н. Алиева сийна хетаьлча турнире.

Вай кагирхоша Х. Мовсаева, А. Темирсултанова, А. Юнусова, М. Кадуева, Х. Дунаева, М. Хизриева шоллагӀа моттигаш яьхар, хӀаьта М. Ибрагимовнеи М. Хадисовнеи бронза совгӀаташ делар. Нохч - ГӀалгӀайчен коллектив турнирни таблице шоллагӀа я.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ИЮЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — ЦӀагӀара академи.

9.05 — «Музыкальни момент» яха Кишиневера передача.

9.40 — «Даха, Лаьтта». Экологически программа.

10.40 — «Художника мастерске». Ж. Жакынови Э. Токмалиеви.

11.00 — ЛоархӀаме къамаьл.

12.30 — «России звонкие крап» яха СССР Гостелерадио эрсий иллей Академически хора концерт.

13.20 — Социализма мехкашка.

13.50 — «Сможем ли удержаться?» яхача телевизионни фильма премьера. 1-рен, 2-гӀен сереш. Перестройка хана Эстони хулаш йолча демократизаце процессаех.

15.55 — «Илли-89».

16.10 — Къаман цӀей — Польша меттаоттал Ди. ПНР ТВ программа.

17.10 — «Гуш дар — теша хала дар».

18.10 — Кхалсага вахарцара 15 минот.

18.25 — «Планета» халкъашта юкъера программа.

19.25 — Василий Шукшина фильмаши ролаши. «Цу тайпара зӀамсаг вахаш ва» яха художественни фильм.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Из шоана мог». А. Чумака нерда эксперименташ.

22.10 — «Знакомые картинки», «Превращение», «Знакомые лица» яха боккхийчарна дола мультипликационни фильмаш.

22.40 — «Музыкальни ринг». Польша (М. Островска) — СССР (Ж. Агузарова).

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.

8.15 — Юртара сахьат.

9.20 — «ЗӀамигача доттагӀий приключени» яха мультипликационни фильм.

9.55 — «Ейна экспедици» яха субтитраш йола художественни фильм. 1-рен, 2-гӀен сереш. Перерыве (11.00) — Кердадараш.

12.15 — Прогресс. Информаци. Реклама.

13.00 — Кердадараш.

13.10 — РСФСР городий телестудеш. «ДӀадахар а долаш дар а». Пензенски телестудера программа.

13.45 — «Приключения Травки» яха бераshta дола фильм.

13.40 — «ТВ-еи ТНВИ-еи» яха музыкально - публицистически передача.

15.40 — Спорт массанена а.

15.55 — «Современная музыка» яха г. Горьнера передача.

16.50 — «Нехочуха» яха мультипликационни фильм.

17.00 — СССР МВД кхайкаду. Информационни выпуск.

17.10 — Киножурнал.

17.20 — «Шоана да са илли». Поэта Динаев Мухьмада кхолламах (нохчий меттала).

18.10 — «Поэт с большой Пресни» яха передача.

19.15 — «...Ялхайтта шу даланзеи боккхагӀеи» (Юхагойтар).

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»

20.15 — Къамашта юкъера хьалаш: исторически опыт а проблемаш а.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Без особого риска» яха художественни фильм (Духхьашха).

22.55 — «Лув-кхера: кӀира хиннараш».

23.10 — Волейбол. А. И. Чинилина даргалоацама дунен халкъашта юкъера турнир. Кхалнах. Куба сборни — КНР сборни. Киевера передача.

23 ИЮЛЬ

КӀИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.15 — Ритмически гимнастика.

8.45 — «Спортлото» тираж.

9.00 — «Ӏуррехьа».

10.00 — «Советски Союза гӀулакх ду аз».

11.00 — «Ӏуйрийнара почта».

11.30 — «Дунен гонахьа». Альманах.

12.30 — «ЧӀоагӀача фактах бола фаьлг» яха бераshta дола фильм. (Духхьашха).

13.40 — «Незнайка учится» яха мультипликационни фильм.

14.00 — Музыкальни киоск.

14.30 — УнахцӀено.

15.15 — Кинопрограмма.

16.15 — «СелаӀад» яха халкъа кхоллама телепрограммай VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль.

16.40 — «Волшебное озеро» яхача мультфильма премьера.

17.00 — Юртара сахьат.

18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.

18.45 — КӀиранден кинозал. «Двое» яха художественни фильм.

19.40 — «Грешник» яха художественни фильм. (Духхьашха).

21.00 — «Ха».

21.40 — «Здравствуйте, доктор», яха передача.

21.55 — Футбольни обозрени.

22.25 — Зелена Гура яхача городера (ПНР) советски иллей фестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта.

8.15 — «Лидия Забиляста» яха фильм - концерт. (Киев).

8.50 — «Кхераме саг» яха телевизионни художественни фильм.

10.00 — «Тхоца де, оаха санна де. тхол дикагӀа де» яха ГДР-ра передача.

11.00 — Кердадараш.

11.10 — Союзни республикай кинопублицистика. Телевизионни документальни фильмай премьера.

11.15 — «Грамматика любви» яха фильм-концерт. (Ленинград).

13.00 — Кердадараш.

13.10 — «Ахбийса ялалехьеи тӀехьагӀеи».

15.10 — Документальни фильмай премьера.

16.00 — «Имени Барсовой и Максаковой» яха вокальни искусства Ерригроссийски фестивалах йола Астраханера передача.

17.00 — Кердадараш.

17.10 — ЦТ кагирхой редакцес хьех шо» яхача передача 1-ра дакъа.

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»

20.15 — «ЦТ кагирхой редакцес хьех шо» яха передача. 2-гӀа дакъа.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Здравствуйте, доктор» яха передача.

21.55 — А. П. Чехова кхолламаш экрана тӀа дахар. «Бартбаккхар» яха телевизионни художественни фильм.

23.00 — Ер дагадоал дунена.

23.15 — «ЦТ кагирхой редакцес хьех шо» яхача передача 3-гӀа дакъа.

23.50 — Волейбол. А. И. Чинилина даргалоацама дунен халкъашта юкъера турнир. Кхалнах. КНР сборни—ГДР сборни. Киевера передача.

24 ИЮЛЬ.

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.30 — Мультфильм.

9.15 — «Футбольни обозрени».

9.45 — «Грешник» яха художественни фильм.

11.05 — Адыгей халкъа кхоллам. Краснодарера передача.

11.45 — «Гуш дар — теша хала дар».

15.35 — М. Мусоргский. Вокальни цикл.

16.05 — Фильм — бераshta.

17.10 — Мультфильм.

17.30 — Документальни фильмаш.

18.10 — «Фестивала белгалонаш».

18.40 — Поэзе минуташ.

18.45, 23.10 — «Тахан дунен тӀа».

19.00 — «Автопортрет». «Вайи экономикеи».

19.45 — Мультфильм.

20.00 — В. Азерников. «Юбилейное танго» яха телеспектакль. (Духхьашха).

21.00 — «Ха».

21.40 — «Саги закони». Правови видеоканал.

23.25 — «Симфония вечности» яха передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.

8.15 — Ӏилма - довзийтара фильм.

8.45 — Фильм-концерт.

9.15 — Мультфильмаш.

9.55 — Итальянски мотт.

10.25 — Фильм-концерт.

11.00, 13.00, 22.30 — «Кердадараш».

11.10 — «Ӏаьржача фордан талгӀеш» яха художественни фильм. 5-гӀа сери.

12.25 — Документальни фильм.

13.10 — «Расписание на послезавтра» яха художественни фильм. (Субтитрашца).

14.35 — «И музыка звучала...» яха духови оркестрай выступлени.

17.50 — Информационни программа (нохчий меттала).

18.00 — «ТелезӀий» (нохчий меттала).

18.15 — № 3 йола СПТУ.

18.20 — «Нохч-ГӀалгӀай литература проблемаш». Прямой передача. Телефонаш: 22-26-68, 22-93-92.

19.05 — «Шоайла кхеташ» яха Новый Узенера репортаж.

19.20 — Информационно-музыкальни программа.

19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».

20.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе.

21.00 — «Ха».

21.40 — «Къона кино» яхача передачан киноприложени.

22.40 — «Ӏуйрийнара почта». (Юхагойтар).

РАДИО

22 ИЮЛЬ, ШОАТТА.

7.15 — Доакъар Ӏалашдара кийчо еш я (нохчий меттала).

7.30 — 7.45 — Хоамаш. Хаоттам.

8.15 — Передачай программа.

8.20 — Республикански газетий обзор.

8.30 — 8.45 — Мишта ю культура учрежденеша Ӏан кийчо? (нохчий меттала).

10.40 — ЛадувгӀархой хаттарашта жоп лургда КПСС обкома партийни тӀахьожамхой комисси председатела Николай Михайловича Чиж.

11.00 — «Школера глобус».

11.30 — 12.00 — ПТУ — дӀахьалхашнахьа йодаш я.

13.00 — «Орга» яхача альманаха обзор (нохчий меттала).

13.20 — 13.45 — Музыка.

15.15 — Къаьнара вальс массехана а къона я.

16.00 — Бригадни подряд болх беш я (нохчий меттала).

16.15 — 17.00 — «Кавказа Ӏуйренаш» яха радиожурнал.

18.00 — 19.00 — «Ашарий почта».

23 ИЮЛЬ, КӀИРАНДИ.

7.15 — Передачай программа.

7.30 — Республикански газетий обзор.

7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.

8.15 — 9.00 — «Примите поздравления» яха передача.

11.20 — 12.00 — КӀиранден ашарий программа.

15.15 — 15.30 — ГӀулакхаш ду лакхача культурах (гӀалгӀай меттала).

16.00 — Концерт.

16.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).

16.40 — 17.00 — Дагестански композиторай иллеш.

18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагӀал долчарна». Концерт.

Дувла «Алмаз» яхача тха тика тӀа. Укхаза йохкаш я дошо пхьараша хьаяь изделеш: дошо кулонаш, гӀозарч, гӀалкхаш. Шоашта даь геттара хоза догам долаш хьаяь хиларца теркам тӀаоз цар.

Тика адрес: Ленина цӀерагӀа пр. 6. Цо 10 сахьат даьлча денз 19 сахьат даллалца болх бу, салоӀа ди — кӀиранди.

Ювелирторг.

Хоаттам

Тахан Грознеи республикеи гӀолла хувцалуш морхаш а йолаш, наг-наггахьа догӀа а делхаш, юкъ-юкъе гӀолла чӀоагӀа ди а къувкъаш хоаттам латта тарлу. Ди къувкъача юкъа секунде 15 — 20 метр а хьекхаш, юкъера лаьрхӀача малхбузенгахьара 3 — 8 метр сиха мух хьекхаргба. Фегара температура бийсана 16 — 21 градуси дийнахьа 26 — 28 градуси йӀайха хургья.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, нагнаггахьа ди а къувкъаш, мотмоттигашка гӀолла лоаццача юкъа догӀа а делхаш хоаттам латта тарлу. Секунде 3 — 7 метр сиха а хьекхаш, хувцалуча лостамегӀа мух хьекхаргба. Фегара температура бийсашка 14 — 19, дийнахьа 22 — 27 градус йӀайха хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Хьамсара новкъостий!

Диц ма ле 1990 шера шоашта «СЕРДАЛО»

газет ханнахьа яздайта

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Кхоаненга дехкаш тӀехьа ца а доахаш «Сердало» газет яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктохама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностеи транспортеи — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка